

Väg 27, sträckan Växjö–Säljeryd

Arkeologisk utredning steg 1, 2021

Väg 27, Östra Torsås och Tegnaby socken, Växjö kommun, Kronobergs län

Cecilia Ring

Arkeologisk rapport 2021:28

MUSEIARKEOLOGI SYDOST
– en del av Kalmar läns museum

Väg 27, sträckan Växjö–Säljeryd

Arkeologisk utredning steg 1, 2021

Väg 27, Östra Torsås och Tegnaby socken, Växjö kommun, Kronobergs län

Författare

Cecilia Ring

Copyright

Kalmar läns museum 2021

Redaktion

Helena Victor, Stefan Siverud

Kartor

Publicerade i enlighet med tillstånd

507-98-2848 från Lantmäteriverket

Förlag

Kalmar läns museum

ISSN

1400-352X

Abstract

Keywords: Kronoberg, Fossile landscape, Graves, Field survey

The Swedish Transport Administration plans to rebuild highway 27, the section between Växjö–Säljeryd. In connection with this, Museum Archaeology Southeast/Kalmar County Museum, has carried out an archaeological survey step 1.

The survey included a field survey as well as a map and archive study of the area in question, which included about 24 ha. The survey area was divided into three sections and had a common route along 10 km. The width of the survey area ranged from about 130 up to 600 meters in the widest places.

There are 19 already registered ancient remains within the planned development area. The survey also identified 29 locations for potential antiquities.

The result of the current survey is that a total of 44 objects are proposed to be affected by further investigations depending on how the widening of road 27 is carried out.

Innehåll

Sammanfattning	7
Inledning	9
Topografi och fornlämningsmiljö	10
Syfte	14
Genomförande	15
Resultat	17
Fältinventering	17
Tolkning och åtgärdsförslag	31
Åtgärdstabell	32
Referenser	36
Vad innebär de arkeologiska stegen?	38
Facktermer och ordlista	38
Tekniska och administrativa uppgifter	40
Bilagor	41

Karta över Kronobergs län med sträckan markerad i gult.

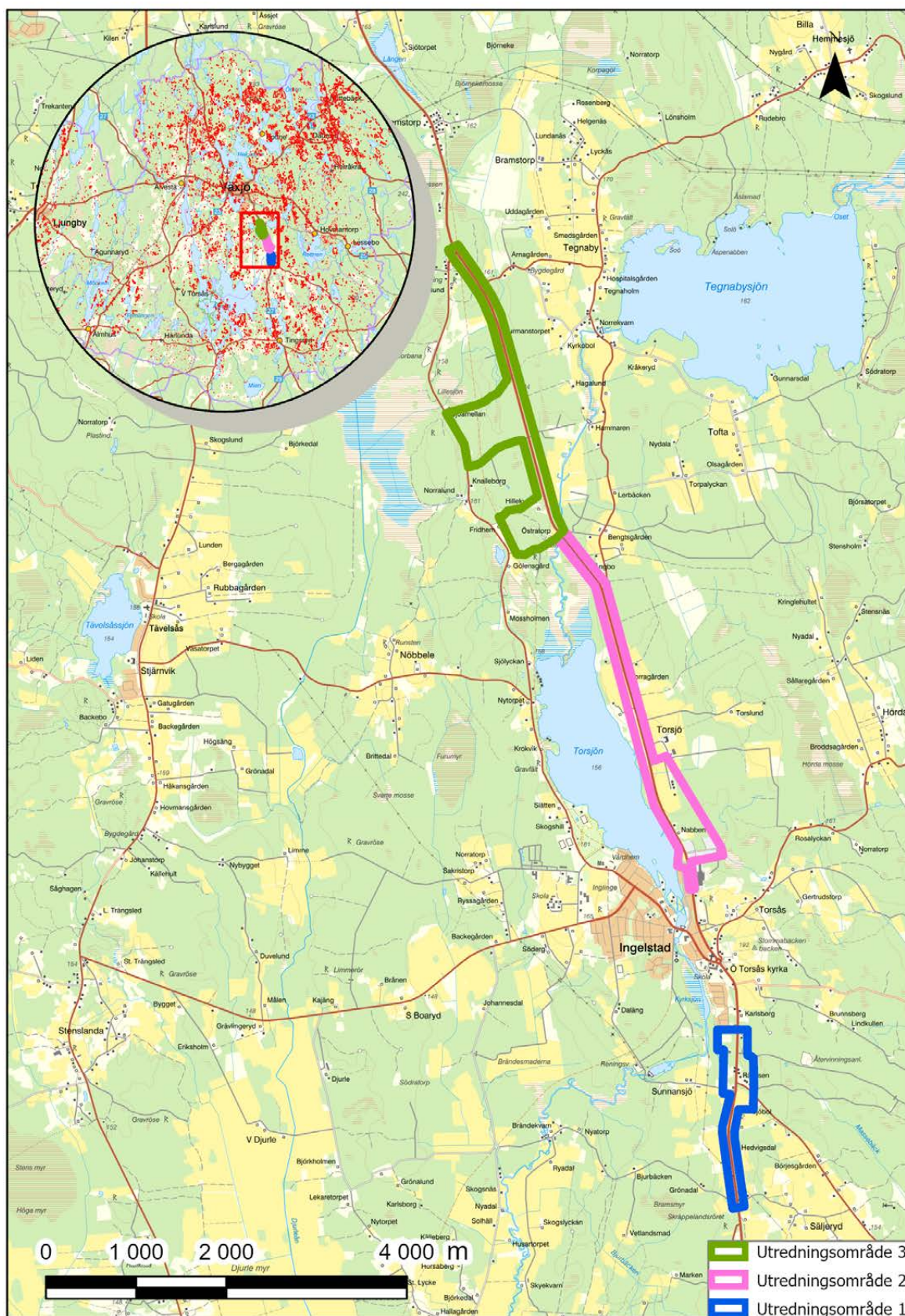
Sammanfattning

Trafikverket planerar att bygga om riksväg 27, sträckan Växjö–Säljeryd. I samband med detta har Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum, utfört en arkeologisk utredning steg 1.

Steg 1 utredningen omfattade en fältinventering samt kart- och arkivstudie över det aktuella området, som omfattade ca 24 ha. Utredningsområdet var uppdelat på tre sträckor med en sammanlagd längd av 10 km. Bredden på utredningsområdet varierade mellan ca 130 upp till 600 meter på de bredaste ställena.

Inom den planerade exploateringsytan fanns sedan tidigare 19 registrerade fornlämningar varav tre var borttagna. Vid inventeringen identifierades ytterligare 29 platser med fornlämningar eller potentiella fornlämningar.

Resultatet av den aktuella utredningen är att totalt 44 objekt föreslås beröras av vidare undersökningar beroende på hur breddningen av väg 27 genomförs.

Figur 1. Översikt över de olika delområdena.

Inledning

Trafikverket planerar en ombyggnad och breddning av väg 27, sträckan mellan Växjö och Säljeryd. Vägen går på flera ställen nära bebyggelse och är hårt trafikerad. Museiarkeologi sydost/Kalmar läns museum, har inför projektet utfört en arkeologisk utredning steg 1. En kartstudie har också genomförts av kulturgeograf Ådel Vestbö Franzén från Jönköpings länsmuseum som skrivit kartanalysen återfinns som bilaga 1.

Steg 1 utredningen omfattade en fältinventering, samt ovan nämnda kart- och arkivstudie, som utfördes under juli 2021. Området som berördes omfattade ca 237 ha (inklusive vägar, hus, etc.).

Ungefär 49 ha bestod av åkermark och ca 188 ha var skog. Utredningsområdet var indelat i tre delområden där delområde 1, längst i söder, omfattade sträckan från en anslutande väg mot Säljeryd upp till början av Ingelstad samhälle. Delområde 2 vidtog norr om Ingelstad och sträckte sig fram till vägens passage över Torsån. Delområde 3 sträckte sig från Torsån och upp till vägkorsningen vid Furulund, söder om Bramstorp.

Arbetet har beställts av Trafikverket och utförts enligt beslut från länsstyrelsen i Kronoberg. Ansvarig för den arkeologiska steg 1 utredningen är Cecilia Ring som även ansvarar för rapporten.

Topografi och fornlämningsmiljö

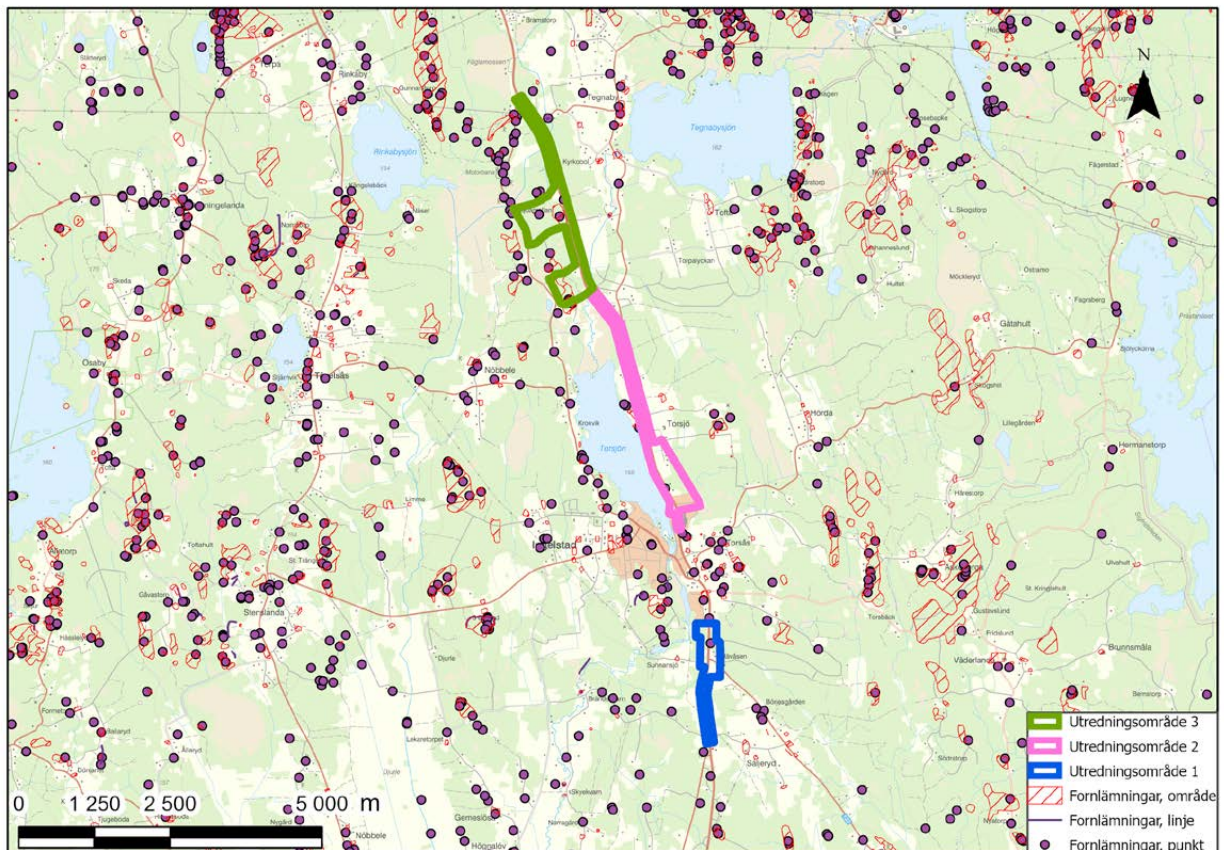
Utredningsområdet (UO) ligger i den sydöstra delen av Kronobergs län, vilket präglas av urbergsmorän. Landskapet utgörs av ett mjukt böljande bergkulls- och drumlinlandskap samt av ett sjöslättsområde, rikt på sjöar och vattendrag (Jönsson m.fl. 1998). Längs sträckan finns sjöar och vattendrag men även ytor med mossmark. Södra delen av UO består till största delen av jordbruksmark- och tomtmark medan området längst i norr utgörs av skogsmark till stora delar bevuxen med tall. Ett långt parti av UO följer den östra sidan av Torsjön som ingår i Mörrumsåns vattensystem. Torsjöns yta ligger på en nivå av 156 m ö h. Den å som rinner igenom Torsjön, och som väg 27 passerar vid övergången mellan utredningens delområde 2 och 3, kallas vid Ingelstad oftast Torsån medan den längre söderut kallas Skyeån och Aggaån medan den norrut bl a kallas Kårestadsån (Brantestad & Almcrantz 2016). Ett möjligt äldre namn på ån är ”Lina-å” som man tolkat in i ortnamnet Lenhovda vid åns upprinningsområde, och vid det äldre namnet på Lidhemsjön, ”Lina myr”, vid åns södra del (Larsson 1981:405).

Delar av området mellan Åsnensjön och det nu aktuella undersökningsområdet var för ca 13–14 000 år sedan Åsnens fornsjö, även Värendssjön kallad. När vattnet drog sig tillbaka minskade sjön i storlek och människan har gradvis kunnat etablera sig. Spåren efter mänsklig närvaro i Varend är dock få från de tidigare delarna av äldre stenåldern och det verkar som om en mer omfattande närvaro finns först under senare delen av äldre stenålder (Persson 2012:234ff). Från yngre stenålder och framåt har man bosatt sig på de väl-dränerade och torrare markerna som

lämpat sig för odling. Runt Torsjön, i den södra delen av UO, finns idag storjordbruk med rötter i gårdar som bör ha sitt ursprung i förhistorisk tid. Dagens odlingslandskap präglas av lagaskiftets gränsstruktur med stenmurar samt alleér och vägsträckningar (Hofling m.fl. 2020) och på höjdlägena ligger dagens gårdar, betesmarker och åkrar.

Fornlämningsbilden inom UO är varierande, med stort tidsdjup och med olika fornlämningar som kan dateras alltifrån stenålder och framåt. Inom UO's norra del finns redan registrerade fornlämningar i form av skogliga lämningar (bl.a. L1952:2576, L1952:2287). Här finns även två områden med fossil åker (bl.a. L1954:7130, L1953:7957), en stensträng (L1954:7577), tre gravrösen (L1954:7895, L1954:7578, L1954:6467) och en boplatsterrassering (L1954:8294). I den centrala delen av UO finns även två av gårdstomterna till Torsjö by (L1953:8261, L1953:7760). Borttagna lämningar som är registrerade inom utredningsområdet är en bortgrävd hållkista (L1953:8007) och två vägmärken (L1953:7915, L1954:7766).

I närområdet finns ett stort antal fornlämningar. Till de äldsta fornlämningarna hör hållkistor från slutet av stenåldern. Ungefär 500 meter väster om utredningens delområde 1 finns en hållkista (L1953:8208) och på ett liknande avstånd, fast på Torsån västra sida, finns ytterligare tre hållkistor (L1953:8215, L1953:8217, L1953:7909). I den äldre fornminnesinventeringen från 1949 finns även uppgifter om en hållkista som legat ca 200 m söder om UO men som nu är borttagen (L1953:8155). Tillsammans med den tidigare nämnda borttagna hållkistan inom UO (L1953:8007) utgör dessa

Figur 2. Kartan visar på det stora antal fornlämningar som finns i trakten. Fornlämningsnumren är inte utskrivna på kartan. De fornlämningar som ligger nära UO-områdena syns på de mer detaljerade kartorna.

lämningar spår efter en tydlig närvaro i landskapet under senneolitisk tid.

Det finns även ett stort antal gravrösen i närheten av UO. Förmodligen har dessa anlagts under bronsålder. Omkring 200 m sydväst om UO ligger Skräpplandaröret (L1953:7756). På det höjdparti, öster om utredningsområdet, som bebyggelsen i Östra Torsås ligger by finns flera stora gravrösen varav Gossagårdsröret (L1953:8076) är ett av de största. Här finns även flerastensättningar som kan vara från bronsålder eller äldre järnålder (t ex L1953:8165). I skogsmarken öster om utredningens delområde 2 finns ett kluster med sex gravrösen (bl a L1953:8367) och en möjlig gravhög (L1953:8379). Dessa ligger inom ett område med fossil åkermark (L1953:8311). Längre norrut finns en liknande klunga med fornlämningar som mestadels ligger inom UO. Som tidigare nämnts ligger dessa inom den fossila åkermarken

L1953:7957 och sammanlagt ingår fyra gravrösen, en hägnadsvall och en boplatsterrass i fornlämningsbilden.

Den yngre järnålderns gravfält i Varend karakteriseras av varierande gravformer som runda, övertorvade stensättningar och ofta även ovala, ofyllda stenkretsar samt resta stenar (Svanberg 2003:221–235). Ett utmärkt exempel på detta är gravfältet vid den kända Inglingehög (L1953:7843) som är beläget väster om UO. Detta är länets största gravfält med minst 130 gravanläggningar. Utifrån det stora gravmonumentet Inglingehög har man tolkat Ingelstad som ett regionalt maktcentrum under yngre järnåldern (Larsson m fl. 2006). Mindre gravfält av yngre järnålderstyp förekommer även på höjdpartiet vid Östra Torsås by. Cirka 200 m sydost om utredningens delområde 2 ligger ett gravfält vid Ekebacken (L1953:7703) med ca 25 gravar. Åren 1918–1920 utförde Knut Kjell-

mark här undersökningar av 14 gravar (Kjellmark 1932–1944:43f). Bland gravfynden fanns spännbucklor och glaspärlor som daterade gravarna till vikingatid. På nära avstånd från Ekebacken finns rester efter ytterligare ett gravfält av liknande typ vid Kåragård (L1953:7743). Gårdarna i Östra Torsås by har på de äldsta kartorna (Torsås Akt nr F99-14:2 1780) en oreglerad spridning inom ett stort byområde och det är möjligt att de båda gravfälten vid Ekebacken och Kåragård kan vara exempel på gårdsrelaterade gravfält inom en tidig bybildning. Även vid Stommabacken på krönet av höjdpartiet vid Östra Torsås finns ett mindre gravfält (L1953:8246) men det är mer oklart om detta kan höra till yngre järnålder eller vara äldre.

Knut Kjellmark har gjort en grundlig genomgång av fornlämningar och fornfynd från Östra Torsås socken (Kjellmark 1932–1944:43f). De noteringar han gjort har i regel också tagits med som uppgifter i Fornsök. Kjellmark nämner bland annat att det funnits högar norr om Torsjö säteri (L1953:8368) men dessa har inte kunnat återfinnas i samband med fornminnesinventeringen 1997. Han återger även uppgifter från Wallmans småländska resebeskrivning från 1818–1819 där denne nämner förekomsten av ett gravfält mellan Torsjö by och kyrkan (L1953:8106). Denna beskrivning är dock så allmänt hållen att den är mycket osäker. Wallman har på liknande sätt uppgifter om ett gravfält söder om Torsjö säteri (L1953:8369) där man även kunde utpeka en grav som Tors grav. Det är inte orimligt att det funnit gravfält i anslutning till Torsjö by men uppgifterna är osäkra.

De yngre järnåldersgravfälten hör samman med en väl etablerad bygd som framträder under vikingatid i de nordvästra delarna av Konga härad (Larsson, 1980). Med spridning från centralområden som det runt Ingelstad skedde under medeltid en omfattande uppodling av det som tidigare varit skogsbygd. Denna process kan följas inom hela det sydsvenska inlandsområdet (Lagerås, 2007). Bilden av kolonisationsförloppen stärks av ortnamnsforskningen. Ortnamn med ändelser som -lösa, -stad, -inge, -landa, -by, -tofta, och -haga har

ett tydligt samband med fornlämningar. Dessa områden var bebodda redan under förhistorisk tid. Detta till skillnad från ortnamn med ändelser som -hult, och -måla där en bebyggelse inte växte fram förrän under medeltiden (Höglén 1998).

Vid Torsås Kåragård finns runstenen SM15 (L1953:9719). Denna sten hade ingått som trappsten i kyrkogårdsmuren till Östra Torsås kyrka men flyttades på 1880-talet till sin nuvarande plats (Gustavsson 2008:150). I översättning lyder den bevarade delen av inskriften ”lät göra bro efter Svarte”. Omnämmandet av en bro kan antyda att runstenen varit rest invid Torsån där den äldre landsvägen korsat vattendraget nära kyrkan.

Östra Torsås kyrka ligger längs väg 27 i området mellan utredningens delområde 1 och 2. Den medeltida kyrkan låg inom den nuvarande kyrkogården och revs 1848 då man uppförde den kyrkobyggnad som finns idag. Den äldre kyrkan var en stenkyrka med absid som enligt beskrivningar innehållit ovanligt mycket stenhuggeri-arbeten samt även ornerade kvaderstenar (Lieve 1984:142f). Något som anknyter kyrkan till domkyrkan och dess utformning under sent 1100-tal. Både runstenen och den förekomsten av en tidig-medeltida kyrka tyder på att det funnits ett inflytande av stormannaslakter under medeltidens tidigare del.

Torsjö by som med sin inägomark ligger centralt i UO bestod under medeltiden av sju hemman. Fyra av byns gårdar, som vid tiden för storskiftet kallades Södregård, Simonsgård, Corporalsgård och Sätessgård, låg samlade på en gemensam bytomt (L1953:7760) intill sjökanten (Höglén 2014). Längre österut låg de nu övergivna gårdslägena Månsagård och Bengtsgård. Norregård låg inom samma gårdsläge som den nuvarande gården som korsas av väg 27. Äldsta omnämmandet av Torsjö är i ett brev från 1348 då Vårfruberga kloster får gods i byn (Larsson 1980:244). I den äldsta skattelängden från mitten av 1500-talet uppges att det fanns tre skattegårdar, två frälsegårdar och två gårdar som ägdes av domkyrkan i byn.

Torsås by var lika stor som Torsjö och hade också den sju hemman i mitten av 1500-talet. Här låg gårdarna utspridda som i en ring (Hofling & Strömqvist, 2020). Byn nämns inte i skriftliga källor förrän i skattelängden från 1545 medan sockennamnet Torsås är belagt från 1348 (Larsson 1980:239,244). I skattelängden anges att byn hade fyra skattegårdar, en prästgård, en prebendegård till domkyrkan och en frälsegård. Byns inägomark låg på höjdpartiet öster om väg 27. UO berörde inte Torsås inägomark men däremot berördes delar av byns utmarker både inom utredningens delområde 1 och 2. Längst i söder inom delområde 1 berördes även den senare uppodlade utmarken till Säljeryds by.

Både Torsjö och Torsås byar har varit typiska för de centrala delarna av Varend med ett större antal gårdar än i skogsbygderna. Fördelningen i gårdarnas ägande påminner också om centrala Varend i övrigt där en stor del av jorden ägdes av bönder (skattejord) eller av frälset, både det andliga (kyrkan) och det världsliga (Hansson 2001:69).

Den skogrika norra delen av UO har till stor del till Tegnabys utmark. Som tidigare nämnts finns här flera kolbottnar och kolarkojor registrerade. Det har bedrivits en omfattande kolning i trakten som främst har försörjt de närbelägna bruken med kol. Vid Tegnaby anlades ett järnbruk och en stångjärnshammare under 1630-talet (Larsson 2000:226). Verksamheten här upphörde dock senast 1663. Åryds bruk anlades på 1640-talet och arbetet här fortgick ända fram till 1800-talets slut (Larsson 2000:228). Mycket av kolningen i trakten hör förmodligen samman med kolning för det sistnämnda bruket.

Väg 27 är en efterföljare till en av de tidiga landsvägar som bundit Smålands inland med omgivande landskap. Den äldsta återgivningen av vägnätet i Varend finns på häradskartorna från

sent 1600-tal. Kartan över Konga härad visar den landsväg som går från Växjö mot sydväst och vidare mot Blekinge (LMS F8). Mellan Växjö och Bramstorp har vägen haft ungefär samma sträckning som idag men mellan Bramstorp och Ingelstad gick den äldre vägen den västra sidan av Torsjön istället för som nu på den östra sidan. Den äldre landsvägen (nuvarande Krokviksvägen eller Gamla Växjövägen) följer en låg rullstensås den är på många ställen kantad av gravar vilket antyder att det rör sig om en färdväg med mycket gamla anor. Vid Ingelstad har vägen korsat Torsån, passerat Östra Torsås kyrka och sedan fortsatt söderut. Den äldre landsvägen berör därför enbart utredningens delområde 1. En mindre väg med fortsättning mot Tegnaby har dock funnits på Torsjöns västra sida.

En del av UO ingår i riksintresset Ingelstad, Torsås-Torsjö i Östra Torsås socken (G24) som har bedömts vara en kulturhistorisk miljö som är värdefull ur ett nationellt perspektiv (Hofling & Strömqvist, 2020).

Förutom de tidigare nämnda utgrävningar som Knut Kjellmark gjorde vid Ekebacken har få arkeologiska undersökningar utförts i närområdet. Väster om UO, vid Säljeryds by har boplatslämningar från yngre bronsålder samt äldre och yngre järnålder undersökts (Carlsson 2003a). Vid Orraryd och Vedkärr gjordes undersökningar inför breddningen av väg 122. Här undersöktes bl.a. en del av en bytomt med vikingatida kulturlager, en brunn från 1000-talet och en grav från bronsålder (Carlsson 2003b; Karlsson 2004). Dessa undersökningar berörde lämningar i ett landskap med liknande fornlämningsmiljö som den inom aktuellt UO. Vid Ingelstad gjordes 2015 en arkeologisk utredning steg 1 som resulterade i att ett tidigare känt område med fossil åker utvidgades (Färjare 2015).

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om fornlämningar, redan kända fornlämningar registrerade i Fornsök eller fornlämningar som idag icke är registrerade berörs, av det planerade arbetsföretaget. Förutom inventering av synliga fornlämningar bedömdes även möjligheten av att det kunde finnas under mark dolda lämningar utifrån topografiskt bra lägen. Utredningen skulle preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet.

I Länsstyrelsens beslutsunderlag anges att när fältinventeringen slutförts ska undersökaren ge förslag till områden för utredningsgrävning och samråda med Länsstyrelsen kring resultaten.

Länsstyrelsen anger även att; *resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.*

Genomförande

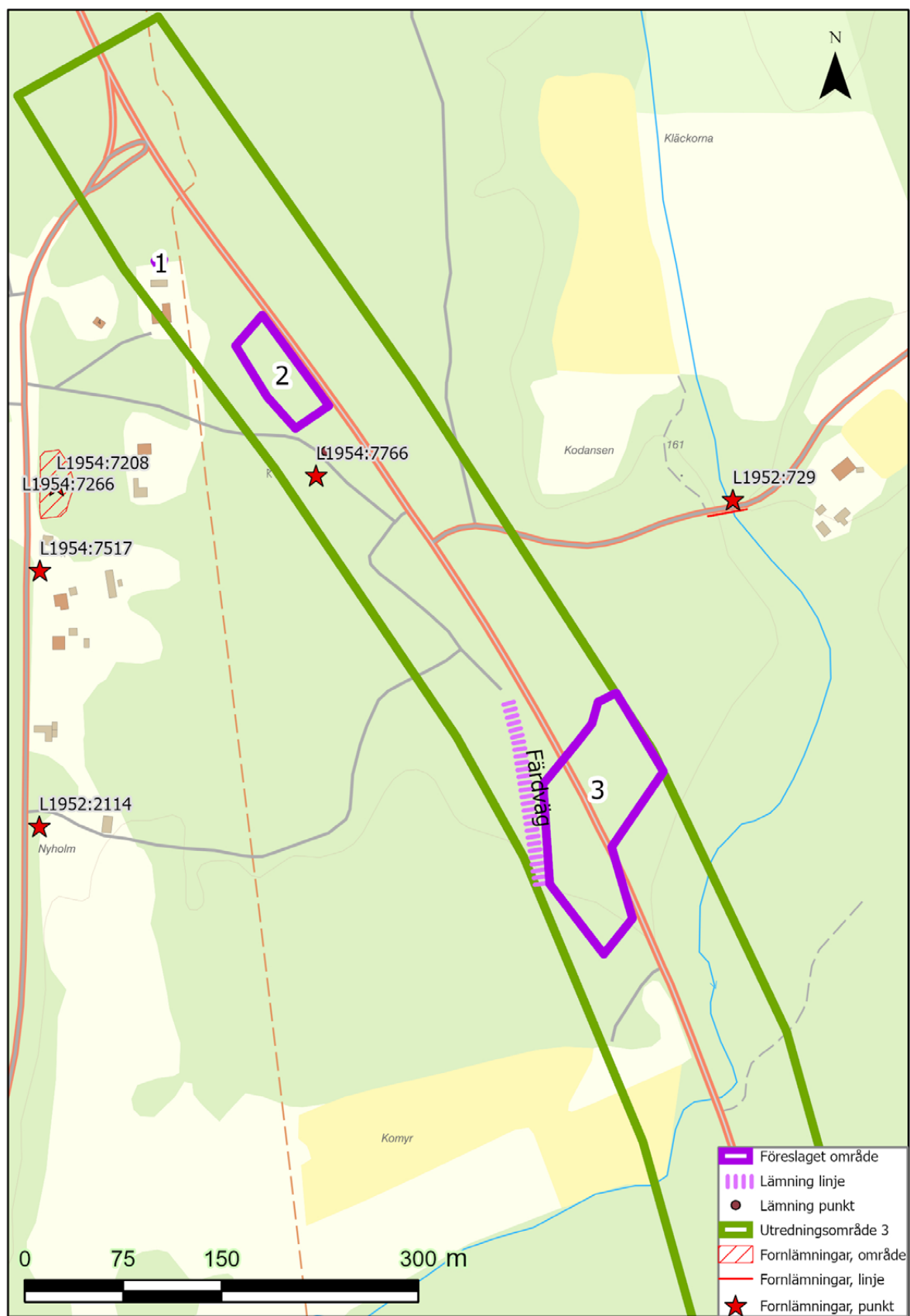
Den aktuella steg 1 utredningen omfattade en arkiv-/kartstudie samt fältinventering. Fältinventeringen omfattade hela området men med olika täckningsnivå och ambitionsnivå i enlighet med länsstyrelsens förfrågningsunderlag. Totalt omfattade UO ca 237 ha (inklusive vägar, hus, etc.). Åkermark omfattar ca 49 ha av dessa och ca 188 ha är bevuxet med skog. På förhand bedömdes områdets södra halva ha bäst förutsättning vilket också visade sig stämma, där således täckningsgraden var högre. Lägre liggande och fuktiga markområden hade en lägre täckningsgrad. Inventeringen var inriktad på både ovan mark synliga lämningar, t.ex. gravar, lämningar efter utmarksbruk och fossil åker, samt lägen för under mark dolda fornlämningssammanhang, såsom t.ex. boplatzlägen.

I samband med inventeringen mättes synliga lämningar in i fält. Röjningsrösen mättes i huvudsak in som punktojekt. Punktinmätningarna av röjningsrösen syftade till att ge en översiktlig bild av odlingsområdena. All dokumentation gjordes direkt i fält med hjälp av det webbaserade dokumentationssystemet IDA. Vid invente-

ringen användes en handhållen androidplatta och GPS med en noggrannhet på ca 2–4 meter. Noggrannheten bedöms dock som tillräcklig för utredningsstadiet.

Inför inventeringen genomfördes en rektifiering av historiska kartor samt en kartanalys av kulturgeograf Ådel Vestbö Franzén (bilaga 1). Syftet var att exempelvis kunna urskilja platser med bebyggelse från historisk tid vilka kan utgöra fornlämningar samt upptäcka kartmarkeringar eller uppgifter som kan tyda på fornlämningar. En arkivstudie genomfördes som omfattade en genomgång av fornminnesregistret, av digitalt tillgängliga samlingar, av rapporter omkring närområdet.

Vid inventeringen användes kartanalysen som underlag för att hitta möjliga fornlämningsplatser. De platser som tagits upp i kartanalysen kontrollerades i fält för att se om det gick att återfinna det som gått att utläsa utifrån kartorna. De observationer som gjordes i analysen och som låg utanför det aktuella utredningsområdet inventerades inte vid fälttillfället.

Figur 3. Föreslagna områden 1–3.

Resultat

Fältinventering

Den genomförda inventeringen resulterade i 29 nya potentiella lämningar identifierades längs hela sträckan. Samtidigt fanns det sedan tidigare 19, kända fornlämningar registrerade inom UO varav tre var borttagna. Bland annat finns det kolbottnar med kolarkoja (L1952:2692, L1952:1580) och flera områden med fossil åkermark (t.ex. L1953:7957, L1954:7130 m.fl.). Vid inventeringen registrerades flera röjningsrösen som låg i anslutning till redan tidigare registrerade fornlämningar. Bedömningen gjordes då att de nyupptäckta rösena ingår i de tidigare registrerade områdena.

Nedan redovisas varje område från norr till söder med utredningens delområde 3 längst i norr och 1 längst i söder. Sådana kulturhistoriska objekt som t.ex. stenmurar som ej är registrerade i Fornsök redovisas ej i följande sammanställning mer än översiktligt och då i kartmaterialet. De nya objekten numreras 1–31, 35 medan de tidigare registrerade fornlämningarna benämns med sina lämningsnummer i Fornsök. Numreringen ska särskiljas från område K1-K26 som hänvisar till iakttagelser gjorda i den *Kartanalysen* (bilaga 1).

Utredningsområde 3 (UO3)

Område 1. I norra delen av utredningsområde 3 fanns uppgift om läge för ett källsprång (1) som beskrivs som en källa med framvällande vatten (fig. 3). Vid tiden för inventeringen var området igenvuxen kärrmark som bara delvis var fuktig. Uppgiften om källsprång finns på karta 19 i kartanalysen (bilaga 1).

Figur 4. Foto på platsen för källsprång (1) taget från ÖSÖ.

Område 2. Området utgjordes av ett bra boplatsläge på en mindre höjd i äldre skogsmark (fig. 5). Området sluttade svagt mot väster. På den östra sidan om vägen i utkanten av UO, mittemot område 2, fanns på de historiska kartorna en iakttagelse om åkermark. (K26). Området var åkermark år 1873 men finns inte med på kartan från 1950.

Område 3. Område 3 utgjordes av ett bra boplatsläge på en höjd, med krönläge längst i öster i blockig, något tät skog. På den västra sidan om vägen sluttar terrängen ner mot en mosse. Inom UO 3, i anslutning till område 3, fanns en skogsväg/färdväg ca. 3 m bred (fig. 6). Den var gräsbeväxt och fortsatte utanför UO åt söder. Den har inte tagits med som objekt då vägen fortfarande verkade vara i bruk.

L1954:7766. Vägmarke. Inom UO 3 fanns det ett sedan tidigare registrerat vägmarke. Vid inventeringen fastställdes att läget i Fornsök var felaktigt. Vägstenen mättes in på nytt på dess verkliga plats (fig. 7).

Område 5. Område 5 låg på den östra sidan om nuvarande väg 27. Det var ett bra boplatsläge i skogsmark som tidigare varit åker (fig. 8).

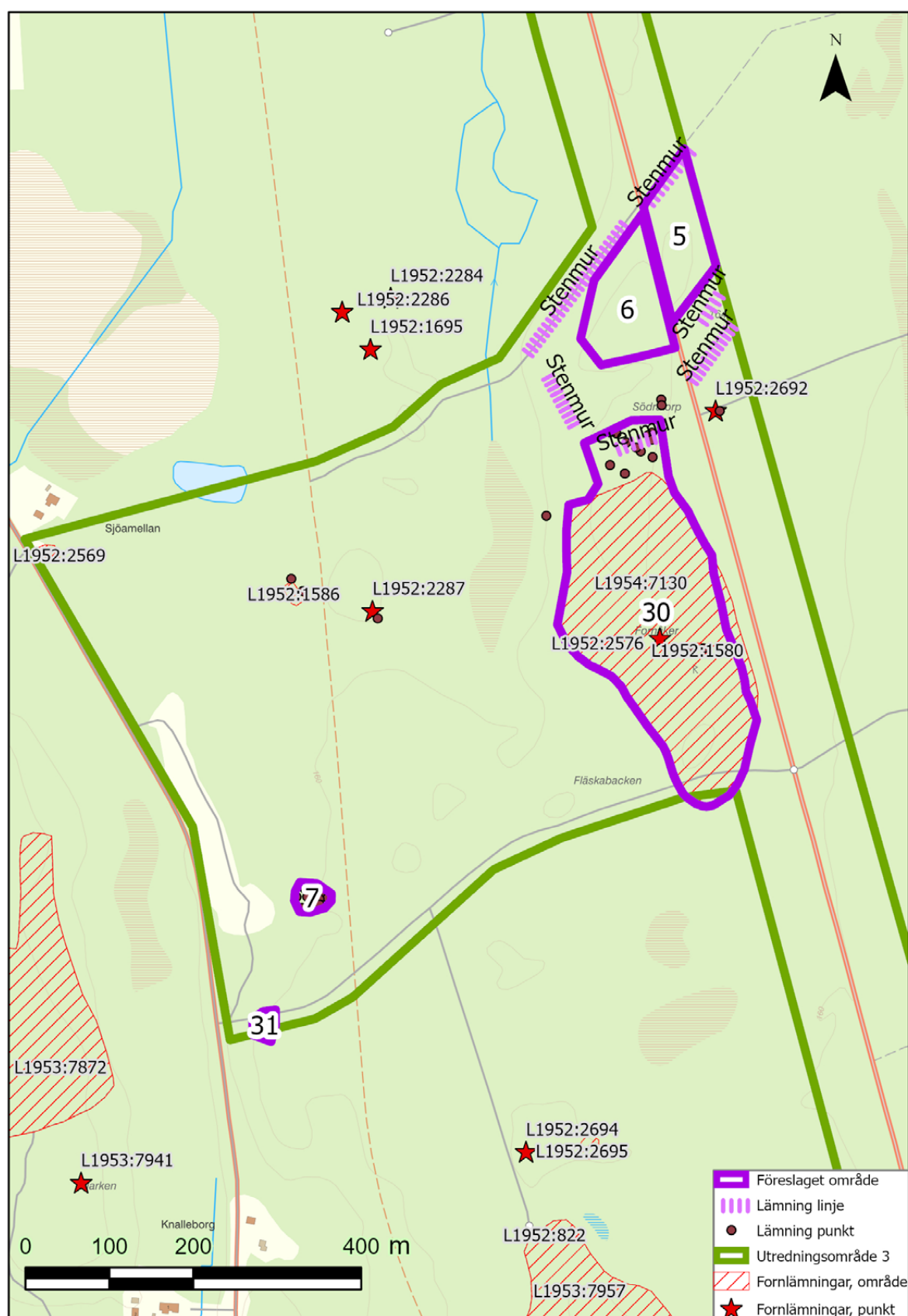
Figur 5. Det var svårt att urskilja topografin i den täta skogen, område 2 boplatsläge. Foto från S.

Figur 6. Gräsbeväxt skogsväg som verkade vara i bruk inom område 3. Den fortsatte söderut utanför UO 3. Foto från S.

Figur 7. Vägmarke L1954:7766 inom område 3. Vägmärket mättes in på nytt då det hade fel läge i Fornsök. Foto från V.

Figur 8. Lämningar inom område 5-7 och 30-3.

Figur 9. Röjningsrösen inom område 7 var små och övertorvade. Foto från SÖ.

Område 6. Området låg på den västra sidan av vägen mitt över område 5. Det var ett höjdläge i gallrad skogsmark som tidigare varit åker. Platsen tolkades som ett bra boplatsläge.

Område 7. Område 7 var ett plant område med fuktigare mark i söder, norr och väster. Inom en yta, ca. 45 x 30 meter stor, mättes 13 röjningsrösen in (fig. 9). Det kan finnas fler röjningsrösen inom ytan då de var små, låga och övertorvade och därför svåra att upptäcka. En del var skadade i ytan och där syntes att de var uppbyggda av 0,05–0,4 meter stora stenar.

Område 30/L1954:7130. Området utgjordes av en redan registrerad fossil åkermark, bestående av ca 100 röjningsrösen (fig. 8). Vid inventeringen påträffades ytterligare röjningsrösen. Dessa ska infogas i den registrerade fornlämningen.

Område 31. Område 31 bestod av ett 30 x 27 meter stort område inom vilket det mättes in tre röjningsrösen. Området fortsätter troligen söder ut utanför UO (fig. 8). Strax utanför område 30 i väster fanns enligt det historiska kartmaterialet inom Tegnabys utmark år 1873 en större inhägnad äng. I östra delen hade lantmätare ritat ut en byggnad, troligen en ängslada. Inget av detta gick att observera vid inventeringen (K24). Längre åt väster fanns uppgifter om åkerytor till torpet Sjöamellan utmärkta (K22). En av åkerytorna brukades fortfarande ca år 1950 enligt den ekonomiska kartan. Ytan var vid inventeringen beväxt med skog. Norr om åkerytorna fanns i laga skifteskarta från 1873 uppgifter om en trädgård till torpet Sjöamellan (K23). Trädgården bestod då av fyra kvarter. Läget var inte helt uppenbart i fält utan området ligger idag eventuellt i bebyggd tomtmark. Ingen av dessa kartnoteringar resulterade alltså i något utredningsobjekt.

Figur 10. Foto av kolarkojan (L1952:1586) med en jordsond i en av väggarna. Foto från N.

L1952:1580. Ett område med skogsbrukslämningar bestående av en kolbotten efter resmila och en grund efter kolarkoja. dessa låg inom området för den fossila åkern.

L1952:2576. Lämning efter en rund resmila cirka 9 meter i diameter. Den var bitvis omgiven av en ränna eller gropar.

L1952:2569. Torplämning, bestående av en grund efter en eventuell ekonomibyggnad och en brunn. Brunnen var rund med stensatta sidor och ett trälock. Från nordöst leder ett dike mot brunnen.

L1952:1586. Område med skogsbrukslämningar bestående av en kolbotten efter resmila och en grund efter kolarkoja. Kolmilan, en resmila, var ställvis omgiven av gropar. 7 meter sydost om milan var en kolarkoja med spisiröse och ingång i VSV (fig. 10).

L1952:2287. Kolbotten efter resmila, rund, 11 m diameter och 0,4 m hög. Ställvis omgiven av gropar.

L1952:2692. Kolbotten efter resmila, rund, 12 m diameter. Runt om milan var det ställvis gropar, intill 1,5 m breda och 0,5 m djupa. Fornlämningen var registrerad på den östra sidan om väg 27 men vid sondningen i samband med inventeringen gick den inte att återfinna. Att påträffa lämningar med sond kan ibland vara svårt då man inte vet det exakta läget. Vid en sökschaktning, utredning etapp 2, kan lämningen lättare identifiera.

L1953:7957. Ett 950 x 80–260 m stort område men fossil åkermark bestående av ca 300 röjningsrösen och en hägnadsvall L1953:7957. Den fossila åkern gick tvärs igenom UO i nord-sydlig riktning. I den nordvästra delen av UO återfanns ett antal

Figur 11. Vid platsen för kolbotten var en väg. Foto taget från V.

Figur 12. En låg stenmur uppförd av ett olikstent material. Foto från SSV.

röjningsrösen som sannolikt ingick i fornlämningen. Området kommer att utökas i Fornsök.

L1953:6467. Röse, runt, 15 m i diameter och delvis övermossat.

L1953:7895. Röse, 10 m i diameter och 1,1 m högt. Nordväst om mitten är en grop, i vars södra vägg det syns ett stenblock ca 1 m stort. Rösets södra halva är starkt skadat av stentäkt, ner till 0,2 m.

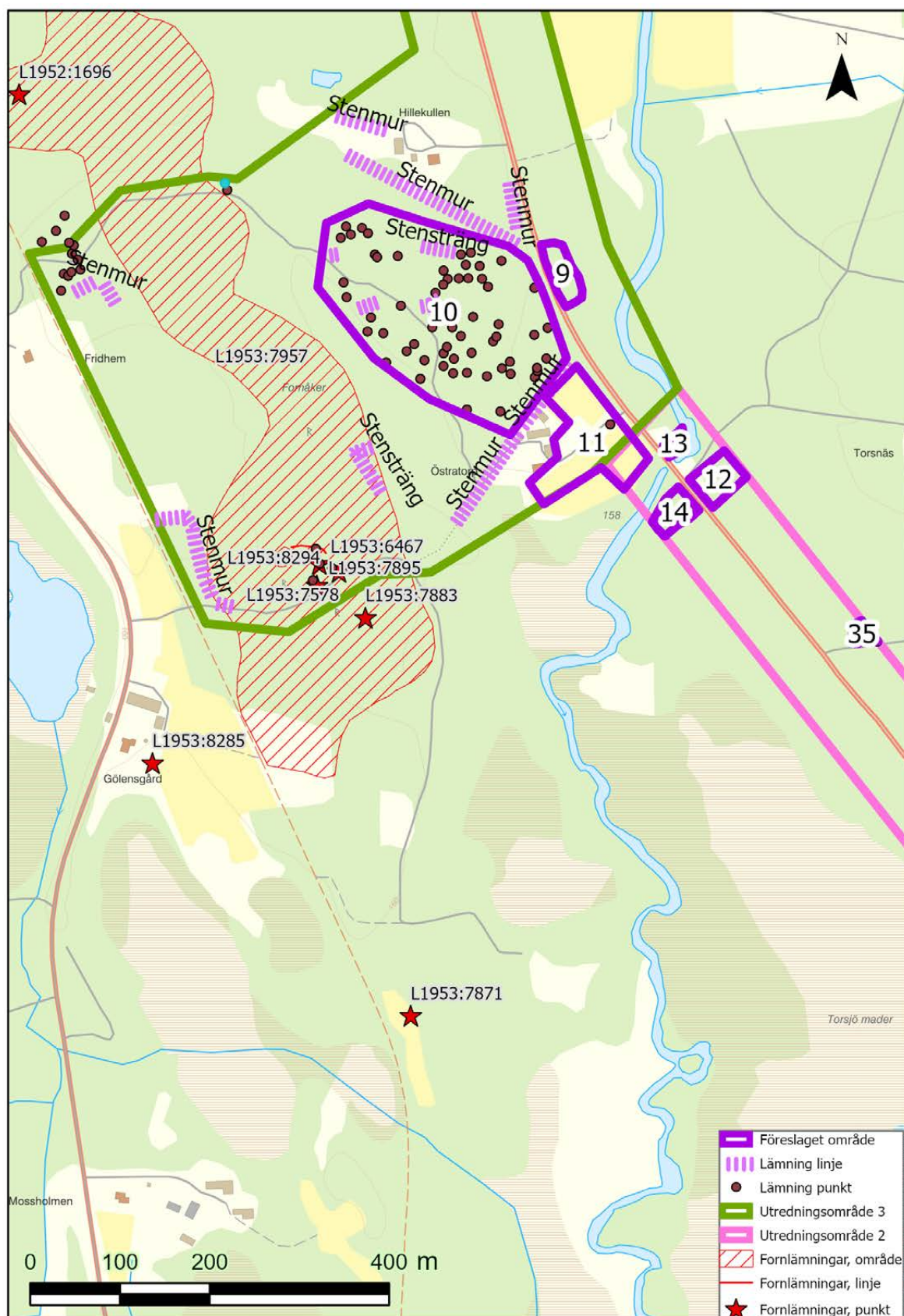
L1953:7878. Röse, 7 m i diameter och 0,9 m högt av 0,1–0,3 m stora stenar.

L1953:8294. Boplatsterrassering, ca 40 x 20, med markant avslutning mot norr och väster.

L1953:7577. Stensträng/vall, 30 m lång i öst-västlig riktning och mellan 1,5–2,5 m bred.

Område 9. Området låg öster om nuvarande väg 27 och utgjordes av ett bra boplatsläge i ett lätt höjdläge i förlängningen av den fossila åkern inom område 10. Det var vid inventeringen bevuxet med höga ormbunkar varför det kan finnas röjningsrösen i området som inte gick att upptäcka vid inventeringstillfället.

Område 10. Ett område med fossil åker inom en cirka 320 x 200 m stor yta i riktningen nordväst-sydöst. Inom ytan fanns minst ett 50-tal röjningsrösen. I den västra delen av området fanns det rösen som var mer gravlika. På andra sidan ett fuktigare område, i väster, låg det stora sammanhängande fornlämningsområdet inom den fossila åkermarken L1953:7957.

Figur 13. Område 9–14 samt område 35.

Figur 14. I den västra delen av område 10 fanns det några rösen som var mer gravlika. Foto från S.

Område 11. Boplatsläge inom åkermark i något sluttande terräng strax norr om den å som rinner mellan Tegnabysjön och Torsjön. Inom område 11 skulle det enligt den historiska kartanalysen (K19 och K20) funnits två rösen på platsen utmarkerade på kartor från 1663 och 1871. Vid inventeringstillfället gick det inte att finna några spår efter rösen.

Inom UO 3 fanns ett antal stenmurar. De var olika bra bevarade och uppförda av olika stora stenar, mer eller mindre vällagda och från olika tidsåldrar. Främst låg de i anslutning till den fossila åkermarken och befintlig bebyggelse.

Utredningsområde 2 (UO2)

Område 12. Bra boplatssområde i skogsmark, söder om ån mellan Tegnabysjön och Torsjön.

Område 13. Bra boplatssområde norr om ån, mellan Tegnabysjön och Torsjön.

Område 14. Ett bra boplatslägen intill ån mellan Tegnabysjön och Torsjön, på den västra sidan om väg 27.

Område 35. Område 35 var ett mindre område som utgjorde ett bra boplatsläge, intill en yta för eventuellt borttagna gravar (se bilaga 1 fig. F).

Figur 15. Område 15–20 utgjordes uteslutande av bra boplatsslägen på båda sidor om nuvarande väg 27.

Område 15. Bra boplatsläge samt läge för soldattorp. Området berör åkermark på båda sidor om väg 27 samt skogsmark i den nordöstra delen. Inom område 15 återfanns på de historiska kartorna platsen för ett soldattorp enligt lagaskifteskartan över Torsjö från 1869. Inom en 60 x 35 meter stor yta skulle Torsjö Norragårds soldattorp funnits. Det hade etablerats mellan 1775 och 1869 (K18). Området var vid inventeringen uppodlad åker och inga synliga spår efter torpet iakttoogs.

L1953:7915. Milstolpe, borttagen. Är markerad på Generalstabskartan. Har legat inom den norra delen av område 15.

L1953:8261. Gårdstomt, ca 80x70 m (NNV-SSÖ), för Norregård. Läge och utsträckning enligt äldre lantmäterikarta. Tomten är än idag bebodd.

Område 16. Bra boplatsläge i åkermark på bägge sidor av väg 27 nära Torsjön.

L1953:7760. Bytomt, ca 300x200 m i NV-SÖ riktning. Platsen för Södregård, Simonsgård, Smeagård, Corporalsgård och Sätessgård. Läge och utsträckning enligt äldre lantmäterikarta. Tomten är bebyggd i dagsläget.

Område 17. Ett bra boplatsläge i åkermark på båda sidor om väg 27. I den norra delen av område 17 fanns uppgift om en möjlig grav (K16). I lagaskifteskartan över Torsjö fanns en närmast rund struktur som i hävdebeteckningen beskrivs som ”höjd” vilket möjligen skulle kunna markera läget för en grav. Denna ligger i stort sett på platsen för dagens väg och ingen synlig anläggning fanns vid inventeringen. I den södra delen av område 17 fanns lagaskifteskartan över Torsjö en trädgårdsanläggning utritad (K14) I kartan från ca 1950 omges bostadshuset av symbolen för trädgård. Ytan utgörs idag av tomtmark och ingen inventering gjordes inom fastigheten.

Område 18. Bra boplatsläge i öppen åkermark, i väster gick området bitvis ner till kanten av Torsjön. Inom område 18 var observationer K7- K13 i kartanalysen (bilaga 1). Strax öster utanför område 18 men innan för gränsen för UO2 finns på lagaskifteskartan över Torsjö från 1869 ett 165 x 30–67 meter stort område där röjningsrösen är utritade (K7). Området var idag uppodlad åker och inga spår efter rösen syntes. Intill landsvägen fanns i det äldre kartmaterialet en markering som skulle kunna vara en osäker grav i form av rektangulär stensamling (K8). Inga spår efter detta stenröse finns på den ekonomiska kartan från 1952. I utmarkskartan över Torsjö från 1775 fanns en husschablon utritad (K10). I lagaskifteskartan från 1869 är området uppodlat och inga spår efter tidigare bebyggelse kan identifieras. I dagens öppna åkermark fanns på 1869 års karta fyra gravlika stenrösen, till formen kvadratis- ka, triangulära och skeppsformade samt utritade runda stenrösen som kan vara gravar, alternativt röjningsrösen som utgör en förlängning av nummer K7. Området har odlats upp mellan 1869 och 1952 och vid fältinventeringen syntes inga konstruktioner ovan mark (K9). På laga skifteskartan från 1869 var även en möjlig grav utritad (K11). Den var dock inte med i kartmaterialet från 1952. I den östra kanten, halva ytan utanför område 18 var inom ett 90 x 45 meter stort område fanns ca tjugo röjningsrösen utritade i lagaskifteskartan över Torsjö från 1869 (K12). Området är beläget i Torsjö utmark. Området var idag bevuxet med slyig skog och inga rösen observerades vid inventeringen. Strax norr om idag befintlig bebyggelse i öppen mark fanns inom ett ca 90 x 45 meter stort område fanns en åker under 1800-talet (K13). Åkermarken är inte medtagen i utmarkskartan över Torsjö från 1775 och finns inte heller med i ekonomiska karta från 1952. Området utgjordes vid inventeringen av åkermark. Ingen av dessa kartiakttagelser föranledde något nytt utredningsobjekt men de ger en bild av områdets förändring och gradvisa uppodling.

Figur 16. Sluttningen ner mot Torsjön utgör bra boplatsläge. Foto från Ö.

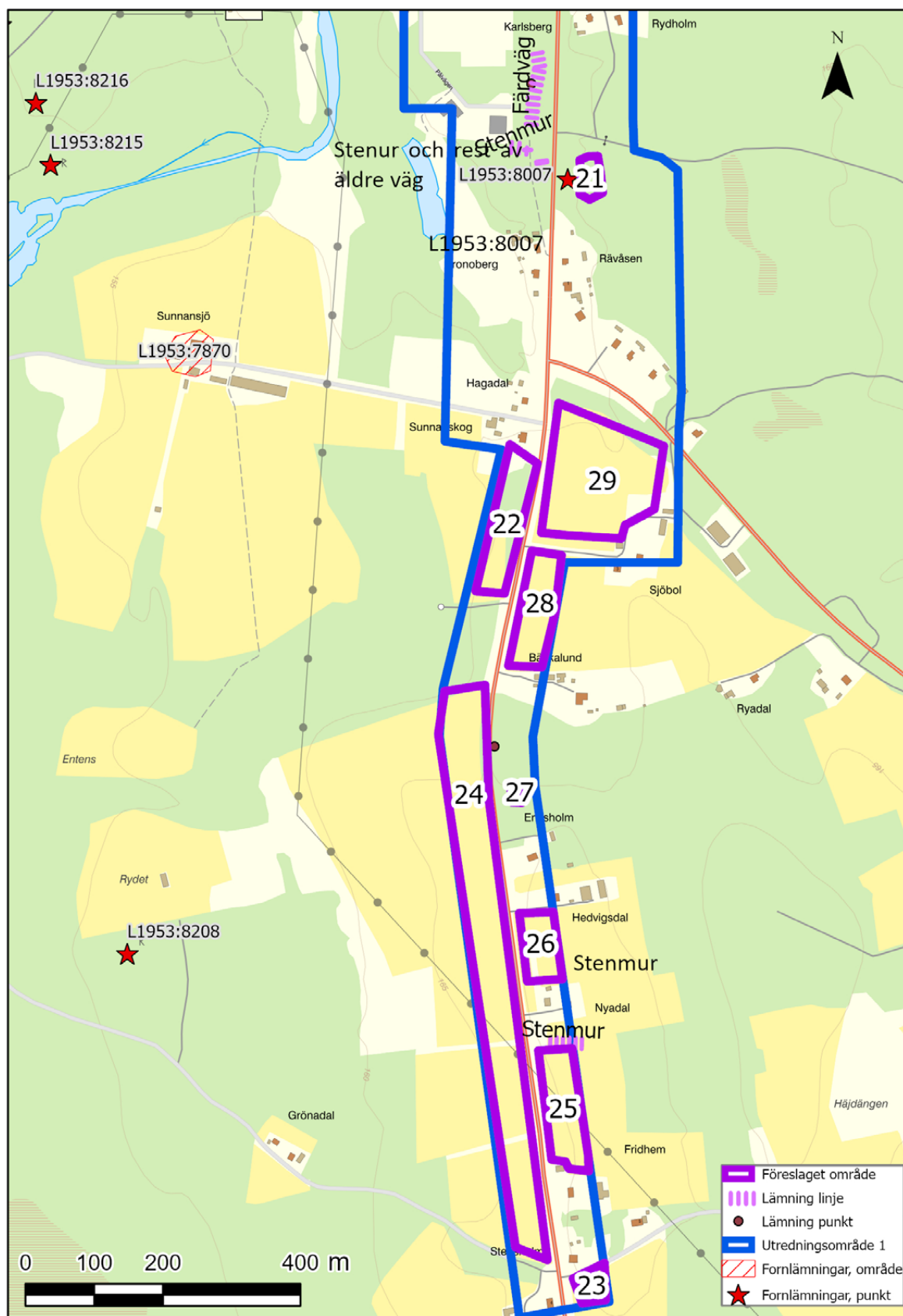
L1953:7854. Milstolpe, borttagen i den södra delen av område 18.

Område 19. Inom en inom en mindre öppen yta i hagmark var ett bra boplatsläge.

Område 20. Område 20 utgjordes av bra boplatsläge längs den östra sidan av Torsjön. Idag består ytorna till största delen av åkermark. Enligt kartanalysen ska det inom område 20 ha funnits ett femstenarör på gränsen mellan Torsås och Torsjö ägor (K6). I dag finns ingen gräns mellan jordboksregisterenheter just här och femstenaröret gick inte att identifiera vid inventeringen.

Utredningsområde 1 (UO1)

Område 21. Område 21 var ett bra boplatsläge uppe på en höjd i ett område där det finns uppgift om en tidigare borttagen hällkista. Läget för hällkistan har fornlämningsnummer L1953:8007 (fig. 17). Hällkistan omnämns 1865. Området är stenigt med spår av täkter och hällkistan har sannolikt försvunnit i samband med täktverksamhet. Nordväst om område 21 finns en färdväg. På kartor i kartanalysen finns flera färdvägar utritade på kartor från 1700-talet (K4). Den nu påträffade vägresten har samma riktning, men kan också vara av yngre datum. Vägen betraktas därför inte som ett utredningsobjekt.

Figur 17. Område 21–29.

Figur 18. Bra boplatsläge (område 22) i flack åkermark på båda sidor om väg 27. Foto från Ö.

Område 22. Område 22 var ett bra boplatsläge på den västra sidan av väg 27 i både skogsmark och öppen åkermark. I det nordvästra hörnet av område 22 syntes i kartanalysen en åkerlycka i kartan från 1770 (K5). Nästa karta på området var den ekonomisk kartan från 1950, på den fanns ingen åker redovisad.

Område 23. Område 23 var ett bra boplatsläge på en mindre yta i öppen åkermark i den sydligaste delen av UO1.

Område 24. Ett ca 800 meter långt och 75 meter brett område i öppen åker som utgjorde ett bra boplatsläge.

Område 25. Ett område i öppen åkermark som utgör ett bra boplatsläge i.

Område 26. Ett bra boplatsläge på en yta i öppen åkermark med en trädridå längs den nuvarande vägen.

Område 27. Platsen utgörs av en fornlämning i form av rester av torpbebyggelse (fig. 19). Eventuellt kan det vara spår av den lägenhetsbebyggelse som finns med i kartanalysen (K2). I laga skifteskarta över Säljeryd från 1843 finns en lägenhetsbebyggelse vid namn Eriksholm. Eftersom kartan är från 1840-talet bör området betraktas som fornlämning.

Figur 19. Andreas står mitt på torpgrunden inom område 27. Foto från V.

Område 28. En yta inom öppen åkermark som utgjorde ett bra topografiskt boplatssläge.

Område 29. Området utgör bra boplatsslägen i åkermark med en mindre del skogsmark på båda sidor om den nuvarande vägen (fig. 18).

Inom fastigheten Stenholm i den södra delen av UO 1 hade lantmätaren ritat ut ett cirkelrunt röse i lagaskifteskartan från 1843 över Säljeryd och i storskifteskartan från 1799 finns på samma plats en närmast cirkelrund struktur men med rak sida åt väster (K1). Möjlig grav i form av röse. Platsen låg idag på en bebyggd tom och ingen närmare inventering gjordes av platsen då det var tomtmark.

Tolkning och åtgärdsförslag

Ett stort antal registrerade fornlämningar i och runt UO belyser ett område som har använts under hela förhistorien och under medeltid. De äldsta fasta fornlämningarna i trakten är hällkistor som anlagts under slutet av yngre stenåldern. Från brons- och järnåldern finns spår i form av ett stort antal gravar och gravfält. Under yngre järnålder framträder trakten som ett centralområde och den stora gravhögen och gravfältet vid Inglingehög har tolkats som spår efter ett regionalt maktcentrum (Larsson m fl. 2006). Runt om Torsjön, främst i den södra delen, finns storjordbruk där gårdarna har ursprung i medeltid och förmodligen även förhistorisk tid. I de norra delarna av UO finns många skogliga lämningar så som kolbottnar och kolarkojor. Kolet som kolats i skogen har försörjt bruken i trakten med kol. Det finns alltså potential inom UO för lämningar från olika förhistoriska, medeltida men även tidigmoderna perioder.

Få arkeologiska undersökningar är gjorda i närområdet till UO. De undersökningar som är gjorda är främst av gravar under tidigt 1900-tal. Under senare år har ett par boplatser undersökts längs väg 122, främst från yngre järnålder och medeltid. Dessa boplatser har legat i omgivningarna liknande de som nu inventerats.

Den genomförda inventeringen resulterade i att 29 nya lämningar, eller platser för potentiella lämningar, identifierades längs sträckan. Samtidigt fanns det sedan tidigare 19 kända fornlämningar registrerade inom UO. Ett stort antal av de nya objekten är så kallade boplatsslägen där de topografiska förutsättningarna bedömts som bra för förhistoriska boplatser både från sten-, brons-

och äldre järnålder, eller övergivna medeltida lämningar. Här kan fornlämningar finnas dolda under mark. Kartanalysen resulterade i att en del platser pekades ut som möjliga gravlägen, men vid inventeringen gick inga gravar att identifiera ovan mark. Gravar eller spår av dessa kan fortfarande finnas kvar under mark. På en skifteskarta från 1843 finns en lägenhetsbebyggelse vid namn Eriksholm (område 27). Vid inventeringen gick det på platsen att iakta husgrunder. Eftersom kartan är från 1840-talet bör området betraktas som fornlämning.

Vid utredningen påträffades några nya områden med fossil åkermark. Ett antal redan tidigare registrerade områden med fossil åker visade sig vara något större än vad som anges i Fornsök och begränsningen för dessa har reviderats. Sammantaget föreslås att de 29 områdena med nyfunna lämningar eller boplatsslägen som påträffades vid inventeringen går vidare till antikvariska åtgärder om de berörs av fortsatta markexploateringar. Av de 19 lämningar inom UO som finns upptagna i fornlämningsregistret är tre redan borttagna. Dessa utgörs av två borttagna milstenar samt en borttagen hällkista. Ett fjärde objekt, ett vägmärke, kommer heller inte förslås för vidare undersökning även om hänsyn behöver tas till det vid en eventuell exploatering. För övriga registrerade lämningar behövs antikvariska åtgärder om de berörs av vägutbyggnaden Sammantaget med de nyupptäckta områdena så föreslås 44 platser för vidare antikvariska insatser.

I de åtgärdsförslag som föreslås i nedanstående tabell nämns arkeologisk utredning steg 2 samt förundersökning. Syftet med en utredning steg

2 är i regel att genom en utredningsgrävning ta reda på om fornlämningar finns dolda under mark men även att i vissa fall fastställa åldern på en synlig lämning för att bedöma om den utgör fornlämning eller inte. Detta gäller särskilt för sådana lämningar där det kan vara svårt att bedöma om de är äldre eller yngre än 1850, till exempel kolbottnar och torpgrunder. Vid en förundersökning avgränsar och bedömer man en känd fornlämning genom en begränsad fältundersökning med partiell undersökning. Vid en förundersök-

ning försöker man bland annat besvara frågor om fornlämningens ålder, omfattning och komplexitet beröras. Alla beslut om eventuella vidare arkeologiska åtgärder och dess omfattning fattas av länsstyrelsen i Kronobergs län.

En översikt av de aktuella objekten presenteras i tabell 1. Mer detaljerade kartor och fotografier över de berörda fasta fornlämningarna och föreslagna utredningsområden visas i figur 3 till 19.

Åtgärdstabell

Område	Status	Beskrivning	Åtgärd
1	Övrig kulturhistorisk lämning	Läge för källsprång. Utsatt på laga skifteskarta	Utredning etapp 2
2	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Bra topografiskt läge.	Utredning etapp 2
L1954:7766	Övrig kulturhistorisk lämning	Vägmärke. Ändrat läge	Hänsyn bör tas vid en eventuell exploatering
3	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Bra topografiskt läge.	Utredning etapp 2
5	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Höjdläge, tidigare åker.	Utredning etapp 2
6	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Höjdläge, tidigare åker.	Utredning etapp 2
7	Fornlämning	Röjningsröseområde, 45x35 (Ö-V). Bestående av ca 14 små övertorvade röjningsrösen omkring 2–3 m i diam och 0,3–0,4 m höga.	Förundersökning
30/ L1954:7130	Fornlämning	Fossil åkermark, justerad storlek till ca. 450 x 200 m (N-S) bestående av ca 100 röjningsrösen.	Förundersökning
31	Fornlämning	Röjningsröseområde, osäker utbredning, fortsätter söder om UO.	Förundersökning
L1952:2569	Möjlig fornlämning	Torplämning, ca 30 x 10 m (Ö-V), bestående av 1 grund efter ekonomibyggnad(?) och 1 brunn, rund, ca 1 m diam, med stensatta sidor. Vid den nu genomförda inventeringen var platsen täckt med vegetation.	Utredning etapp 2

Område	Status	Beskrivning	Åtgärd
L1952:1586	Möjlig fornlämning	Område med skogsbrukslämningar, 30 x 15 m (NV-SÖ), bestående av 1 kolbotten efter resmila och 1 grund efter kolarkoja.	Utredning etapp 2
L1952:2287	Möjlig fornlämning	Kolbotten efter resmila, rund.	Utredning etapp 2
L1952:2576	Möjlig fornlämning	Kolbotten efter resmila, rund.	Utredning etapp 2
L1952:1580	Möjlig fornlämning	Område med skogsbrukslämningar, ca 25 x 15 m (Ö-V), bestående av 1 kolbotten efter resmila och 1 grund efter kolarkoja.	Utredning etapp 2
L1952:2692	Möjlig fornlämning	Kolbotten efter resmila, rund. Skadad av väg.	Utredning etapp 2
L1953:7878	Fornlämning	Röse, 7 m i diam och 0,9 m h, av 0,1–0,3 m st stenar	Förundersökning
L1953:8294	Fornlämning	Bra platålägen och slänt.	Utredning etapp 2
L1953:7577	Fornlämning	Stensträng/vall.	Förundersökning
L1953:6467	Fornlämning	Röse, runt, 15 m i diam delvis övermos-sat. Ytan omplockad.	Förundersökning
L1953:7578	Fornlämning	Röse, 7 m i diam. Urplockat	Förundersökning
L1953:7895	Fornlämning	Röse, 10 m i diam. NV om mitten är en grop, 1,5 m i diam. Rösets S halva är starkt skadat av stentäkt.	Förundersökning
L1953:7957	Fornlämning	Fossil åkermark, justerad storlek till ca 950 x 80–260 m (NNV-SSÖ), bestående av ca 300 röjningsrösen och 1 hägnadsvall.	Förundersökning
9	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Bra topografiskt läge i den östra förlängningen av den fossila åker. Inga röjningsrösen hittades vid inventeringen då vegetationen var tät.	Utredning etapp 2
10	Fornlämning	Fossil åker, ca 320x200m (NV-SÖ). Minst ett 50-tal röjningsrösen. Mellan den aktuella fossila åkern och den i väster finns en blöt sänka.	Förundersökning
11	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge inom åker. Något slutande. Inom området finns en utmärkning av ett potentiellt röse på laga skifteskartan. Idag finns inga tydliga spår av röset.	Utredning etapp 2
12	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge intill å.	Utredning etapp 2

Område	Status	Beskrivning	Åtgärd
13	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge intill å.	Utredning etapp 2
14	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge intill å.	Utredning etapp 2
35	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Yta intill borttagna eventuella gravar.	Utredning etapp 2
15	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge längs östra sidan Torsjön. Till största del åkermark.	Utredning etapp 2
16	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge längs östra sidan Torsjön. Till största del åkermark.	Utredning etapp 2
17	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge längs östra sidan Torsjön. Till största del åkermark.	Utredning etapp 2
18	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge längs östra sidan Torsjön. Till största del åkermark.	Utredning etapp 2
19	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge längs östra sidan Torsjön. Till största del åkermark.	Utredning etapp 2
20	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge längs östra sidan Torsjön. Till största del åkermark.	Utredning etapp 2
L1953:8261	Möjlig fornlämning	Gårdstomt, ca 80x70 m (NNV-SSÖ), för Norregård. Bebyggd. Läge och utsträckning enligt äldre lantmäterikarta. Se även RAÄ-nr 136, 137. Äldsta skriftliga namnbelägg enligt OAU: år 1348.	Utredning etapp 2
L1953:7915	Borttagen	Vägmärke/milsten	Ingen åtgärd
L1953:7854	Borttagen	Vägmärke/milsten	Ingen åtgärd
L1953:7760	Möjlig fornlämning	Bytomt, ca 300 x 200 m (NV-SÖ), för Södregård, Simonsgård, Smeagård, Corporalsgård och Sätessgård. Bebyggd. Läge och utsträckning enligt äldre lantmäterikarta. Se även RAÄ-nr 137, 138. Äldsta skriftliga namnbelägg enligt OAU: år 1348.	Utredning etapp 2
L1953:8007	Borttagen	Hällkista, borttagen. Wittlock omnämner fynd i en hällkista vid Rävaliarna år 1865. Borta redan på Kjellmarks tid. I området är stora, gamla grustäcker.	Ingen åtgärd
21	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge öster om hällkista. Stenigt område med spår av täkter.	Utredning etapp 2
22	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge i åker och skogsparti. Bra topografiskt läge.	Utredning etapp 2

Område	Status	Beskrivning	Åtgärd
23	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge i åker. Direkt norr om i vil-laträdgård finns på laga skifteskartan ett möjligt gravröse. Idag finns inga synliga spår.	Utredning etapp 2
24	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge i åker. Bra topografiskt läge.	Utredning etapp 2
25	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge i åker. Bra topografiskt läge.	Utredning etapp 2
26	Boplatsläge (möjlig fornlämning)	Boplatsläge i åker. Bra topografiskt läge.	Utredning etapp 2
27	Fornlämning	Läge för torp. Synliga grunder, en av dem i cement. Uppgift på skifteskartan från 1843.	Förundersökning
28	Möjlig fornlämning	Boplatsläge i åker. Bra topografiskt läge.	Utredning etapp 2
29	Möjlig fornlämning	Boplatsläge i åker. Bra topografiskt läge.	Utredning etapp 2

Referenser

Litteratur

- Brantestad, J. & Almcrantz, J. 2016. Vattenanknutna kulturmiljöer vid Aggaån/Kårestadsån. Växjö: Länsstyrelsen i Kronobergs län
- Carlsson, C. 2003a: *Säljeryd. huslämningar, grop- och härdområden längs väg 122. Särskild arkeologisk undersökning.* Smålands museums rapport 2003:38.
- Carlsson, C. 2003b, *Orraryd. Äldre bytomt. Särskild arkeologisk undersökning.* Smålands museums rapport 2003:54.
- Färjare, A. 2015. *Arkeologisk utredning, etapp 1: Ingelstad: Växjö kommun, Kronobergs län, Östra Torsås socken, Eldrun Arkeologi & landskap.*
- Hansson, M. 2001. *Huvudgårdar och herravälden. En studie av småländsk medeltid.* Lund Studies in Medieval Archaeology 25. Almqvist & Wiksell International. Stockholm.
- Hofling, D. & Strömqvist, A., 2020. *Ingelstad, Torsås och Torsjö: kulturmiljö av riksintresse, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Växjö.*
- Höglin, S. 1998. Kronobergs län. *Agrarhistorisk landskapsanalys, länsöversikt.* Riksantikvarieämbetet. Landskapsprojektet rapport 1998:1.
- Höglin, S. 2014. *Ingelstad: fördjupad beskrivning av en kulturmiljö av riksintresse* / [text: Stefan Höglin]. Växjö: Länsstyrelsen i Kronobergs län
- Jönsson, S., Holmgren, P. & Tronde, B. 1998. *1997 års fornminnesinventering i Kronobergs län [Elektronisk resurs] Växjö kommun.* Stockholm: Riksantikvarieämbetet. Tillgänglig på Internet: http://www.raa.se/publicerat/rapp2008_11.pdf
- Karlsson, A. 2004. *Ett källsprång i Vedkärr: särskild arkeologisk undersökning: Tokagård 2:20, Nöbbele socken, Växjö kommun, Småland.* Växjö: Smålands museum
- Kjellmark, K. 1932–1944. *Värend's fornminnen. Samlade artiklar publicerade i Smålandsposten.* Artikel om Östra Torsås socken. Växjö.
- Larsson, L. -O. 1980. *Småländsk bebyggelsehistoria 1 Från vikingatid till Vasatid, 1 [Värend], 3 Konga härad.* Växjö: Högsk. i Växjö
- Larsson, L.-O. 1981. *Småländsk bebyggelsehistoria 1 Från vikingatid till Vasatid, 1 [Värend], 4 Norrvidinge och Uppvidinge härad.* Växjö: Högsk. i Växjö

- Larsson, L.-O. 2000. Från blästbruk till bruksdöd. Studier kring järnhantering i södra Småland fram till det industriella genombrottet. I: Larsson, L.-O. & Rubensson, L. (red) *Från blästbruk till bruksdöd. Småländsk järnhantering under 1000 år* II. Jernkontorets Bergshistoriska skriftserie nr 35. Sid 11-252. Stockholm.
- Larsson, O., Johansson, L. & Larsson, L.-O., 2006. *Smålands historia*. Lund: Historiska Media
- Liepe, A. 1984. Medeltida lantkyrkobygge i Varend: ett försök till relationsanalys kyrka-bygd. *Kronobergsboken 1984-85*. Kronobergs läns hembygdsförbund i samarbete med Smålands museum.
- Persson, C. 2012. *Den hemliga sjön: en resa till det småländska inlandet för 9000 år sedan*. GOTARC Series B No 58, Göteborgs universitet. Smålands museum rapport 2012:9.
- Svanberg, F., 2003b. *Death rituals in south-east Scandinavia AD 800–1000. Decolonizing the Viking Age 2*. Acta Archaeologica Lundensia. Series in 4°, no. 24. Stockholm. 2003.
- Rikets allmänna kartverk:**
Ekonomisk karta 4E 7j Ursås, 1949, 4E 8j Östra Torsås, 1949, 4E 91 Rinkaby 1950.

Vad innebär de arkeologiska stegen?

Arkeologiska steg

Arkeologiska undersökningar kan genomföras i tre övergripande etapper: Arkeologisk utredning, arkeologisk förundersökning och arkeologisk undersökning. Alla beslut om arkeologiska åtgärder fattas av Länsstyrelsen i det berörda länet. Mer om de olika stegen går att läsa här:

<http://www.raa.se/kulturarvet/arkeologi-fornlamningar-och-fynd/den-uppdraagsarkeologiska-processen/>

Arkeologisk utredning. En arkeologisk utredning kan delas upp i två steg.

Steg 1: En arkeologisk utredning steg 1 innebär generellt en inventering i fält, kartstudier och sammanställning av tidigare inventeringar och undersökningar som genomförts inom det berörda området.

Steg 2: Syftet med en utredning steg 2 är att genom en fältundersökning ta reda på om några fasta fornlämningar eller kulturlämningar finns inom aktuellt område. En fältundersökning innebär vanligen att provgropar eller sökschakt tags upp med grävmaskin. Ifall arkeologiskt intressanta objekt påträffas kan det därefter bli aktuellt med en förundersökning.

Förundersökning. Avsikten med en förundersökning är att genomföra en begränsad fältundersökning inom en känd fornlämning. Vid en förundersökning kan bland annat frågor om fornlämningens avgränsning, ålder och komplexitet behandlas. Länsstyrelsen kan sedan utifrån förundersökningens resultat besluta om en särskild arkeologisk undersökning (slutundersökning). Man kan vid behov utföra flera förundersökningar för att besvara olika frågor omkring en fornlämning.

Arkeologisk undersökning. En särskild arkeologisk undersökning är det sista steget som genomförs om ett planerat arbetsföretag inte kan undvika en fornlämning och i fall det bedöms att den berörda fornlämningen kan antas tillföra ny arkeologisk kunskap. Vid en arkeologisk undersökning tas delar eller hela fornlämningen bort och dokumenteras.

Facktermer och ordlista

Boplats

Plats där man under förhistorisk tid vistats eller bott och där det finns spår efter exempelvis föremål, anläggningar och byggnadslämningar.

Bronsålder

Tidsperioden vara från 1700 f.Kr. till 500 f.Kr. och är den första metallåldern.

Fornminnesregistret/Fornsök

Riksantikvarieämbetets forminnesinventering påbörjades i Sverige på 1930-talet. Fornminnesregistret finns tillgängligt i digital form (Fornsök <https://app.raa.se/open/fornsok/>).

Fossil åker

Varaktigt övergiven åkermark med spår efter olika formelement som exempelvis röjningsrösen, diken och terrasskanter.

Fyndplats

Fyndplats för enstaka eller fåtal föremål/artefakter från förhistorisk tid, medeltid eller äldre historisk tid. Avser plats för fynd som man kan anta inte medvetet har deponerats på platsen och/eller där det påträffats för få fynd för att området ska kunna bedömas som boplats.

Förhistorisk tid

Förhistorisk tid är i Sverige tiden före 1050 e.Kr.

Gravfält

Ett område med fler än fem förhistoriska gravar. Gravfälten kan vara stora och synliga ovan mark eller helt dolda under marken.

Gravröse

Förhistorisk grav med välvd profil, uppbyggd av stenar utan synlig inblandning av sand eller jord.

Inägomark

Den del av byns eller gårdens mark som utgjordes av åker och äng och som oftast var avgränsad från utmarken av gärdesgårdar.

Neolitikum/stenålder

Yngre stenålder (ca. 3900 – 1700 f.Kr.). Neolitikum är den period av stenåldern där jordbruket introduceras.

Röjningsröse

Ansamling av sten kopplat till stenröjning i samband med odling eller annan verksamhet.

Skifte

Lantmäteriförrättning där mark fördelas mellan olika ägare. Skiftena var jordreformer som syftade till att effektivisera jordbruket genom att bland annat samla ofta små och spridda enskilda ägor i större sammanhängande enheter. Enskifte eller storskifte gjordes ofta under sent 1700-tal/tidigt 1800-tal och laga skifte från 1820-talet och framåt.

Stensättning

Förhistorisk grav som är flackt uppbyggd av sten och en fyllning av jord.

Utmark

Markområde utanför inägorna ofta med beten och skog. Till skillnad mot inägorna som var fördelade på byns olika hemman brukades utmarken normalt gemensamt av byn. Ofta var utmarken gemensam för flera byar.

Vikingatid

Ligger i den yngre delen av järnåldern ca. 790–1066 e.Kr.

Äldre järnålder

Tidsperioden från ca. 500 f.Kr. till 400 e.Kr.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr:	431-4819-2020
Kalmar läns museums dnr:	33-152-2021
Projektnummer KLM:	A2137
Uppdragsgivare:	Trafikverket
Landskap:	Småland
Kommun:	Växjö
Socken:	Östra Torsås och Tegnaby
Fastighet:	Väg 27
X koordinat:	6285731
Y koordinat:	495876
Latitud:	567156
Longitud:	1493263
Fältarbetstid:	2021-07-05 t.o.m. 2021-07-12
Antal arbetsdagar:	
Personal:	Cecilia Ring och Andreas Emilsson
Foto, Du-nummer:	Du 365
Dokumentation:	All dokumentation förvaras på KLM.
Inmätning:	Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem SWEREF 99 TM och RH2000.

Bilagor

Bilaga 1. Kartanalys	42
Bilaga 2. Fotolista digitala bilder	67

Kartanalys i samband med steg 1-utredning av väg 27, sträckningen Säljeryd-Tegnaby

Följande kartanalys är intiktad på att identifiera fornlämningar eller kulturhistoriska lämningar inom och i direkt anslutning till utredningsområdet. Analysen börjar i söder inom Säljeryds byterritorium och fortsätter norrut.

Några kommentarer kan vara på sin plats. De analyserade kartorna ger på många ställen antydning om borttagna och överplöjda gravar och gravfält. Med tanke på vilken bygd utredningsområdet går igenom är detta föga förvånande: ortnamn, bystorlek och befintlig fornlämningsmiljö antyder att många gravar kan ha försvunnit under uppodlingarna under 1800-talets slut och 1900-talets förra hälft. Möjliga gravar och gravfält avtecknar sig i kartan genom de rösen som lantmätarna ritat ut, speciellt i Laga skifteskartorna som upprättades i området mellan ca 1840 och 1880. Vissa rösen med cirkel- eller kvadratform som avviker i storlek från vanliga röjningsrösen har markerats. I några fall finns flera intill varandra liggande rösen med form av kvadrater, trianglar eller skepp. Här kan det vara tal om bortodlade gravfält. Trots att gravarnas synliga markering ovan mark har försvunnit kan gravarna finnas kvar beroende på plöjningsdjup. Flera av observationerna ligger utanför planområdet och har markerats i bifogade kartor, men inte givits något nummer.

Kluster av röjningsrösen som lantmätarna har markerat i ängsmark eller utmark har tagits med då detta kan indikera förekomsten av fossila åkermark. Jag har dock *inte* tagit med röjningsrösen i områden som fortfarande är åkermark enligt 1950-talets ekonomiska karta eller digitala fastighetskartan.

På några ställen finns åkermark vid laga skiftet (i det aktuella området genomfördes Laga skifte mellan ca 1840 och 1880) som inte fanns i kartorna vid storskiftet och som har lagts ner under 1900-talet, således kortlivade åkrar. Jag har markerat dessa för att underlätta för en fältinventering. Dessa relativt sentida och kortlivade åkrar lever nog inte ens upp till kulturhistorisk lämnings-status. Ett större sam-

manhängande ängsområde, beläget inom Tegnabys utmark och vid namn "Verkstadskärret" har markerats. Läget intill det stora området med fossil åkermark 1954:7130 antyder möjlig förekomst av ödelagd bebyggelseenheter i området.

Enstaka byggnader har markerats. Ofta handlar det om ängslador som sällan lämnar synliga spår efter sig.

Ett par lägenhetsbebyggelser har identifierats, men det har varit svårt att tidfästa dessa i mantalslängderna. Enligt kartmaterialet har de etablerats mellan storskiftet kring 1770–1780 och Laga skiftet. Antikvarisk status är således lite knepig att utröna.

På ett ställe har en prydlig engelsk trädgårdsanläggning kunnat identifieras i laga skifteskartan. Troligen finns inga spår efter denna anläggning kvar i dag och med tanke på att den kanske anlades först kring 1800-talets senare hälft lär den knappast kunna klassas som fornlämning.

Här kommer vi in på möjligheten till annan typ av dokumentation än den rent arkeologiska. Strax söder om trädgårdsanläggningen fanns ett mejeri under 1800-talets mitt. Här kan möjligen byggnadsantikvarisk expertis kopplas in för att söka efter fotodokumentation av trädgård och äldre mejeribygnad.

Utifrån området som helhet och dess karaktär som förhistorisk central plats borde det finnas en chans att identifiera hittills okända runstenar. I princip skulle de kunna dyka upp i där äldre vägsträckningar korsar utredningsområdet. Två platser där äldre väg och vattendrag sammanfaller har markerats på en karta. Här är det kanske läge att vara speciell uppmärksam på runstensförekomst?

Boplatslägen är svåra att identifiera när man inte gör fältbesök, därför har jag inte markerat ut eventuella boplatslägen, fastän många områden framstår som mycket attraktiva för förhistorisk bosättning eller aktivitetsytor, rent byråmässigt.

Genomgång av gjorda observationer:

K1. Möjlig grav i form av röse (karta 1 och 2). I lagaskifteskartan över Säljeryd från 1843 har lantmätaren ritat ut ett cirkelrunt röse och i storskifteskartan från 1799 finns på samma plats en närmat cirkelrund struktur men med rak sida åt väster. Att detta inte förefaller vara en naturlig bergsknalle visar det faktum att det mellan 1843 och 1949, kom att etableras en lägenhet vid namn Stensholm på platsen för den eventuella graven. I dag finns fortfarande bebyggelse på platsen. I hävdebeskrivningarna till kartorna anges inget om någon ättehög e.l, vilket inte är förvånande så få av de i Småland verksamma lantmätare vid denna tid antecknade fornlämningar explicit. Om detta handlar om ett bortplockat röse eller en vidsträckt flackare stensättning bör det ha varit ett redigt jobb, då en mätning i kartan ger en diameter på drygt 55 meter. Det eventuella röset, eller ”plats för röse” är beläget ca 170 meter norr om L1953:8155, en stenkammargrav.

K2. Lägenhetsbebyggelsen Eriksholm (karta 1 och 2). I laga skifteskarta över Säljeryd från 1843 finns en lägenhetsbebyggelse vid namn Eriksholm. I kartan visas ett 85 x 45 meter stort område (N-S) med två byggnader och tre åkerytor inom en gårdsgård. Eftersom kartan är från 1840-talet bör området betraktas som fornlämning. Möjligen var Eriksholm tämligen nyetablerat vid tiden för Laga skiftet. Inga spår av torpet finns i mantalslängderna kring 1820 eller i husförhörlängderna från 1840-talet. Eriksholms bebyggelse och åkermark var nedlagd 1949, men söder om platsen för lägenhetsbebyggelsen fanns ett avstyckat Erikstorp i form av en mindre tomt med ett hus och trädgård. Denna bebyggelse finns kvar i dag, medan det äldre Erikstorp således ödelades mellan 1843 och 1949.

K3. Råmärke (karta 1 och 2). Femstenarör vid namn Jordbron. ”Skolad när intill och väster om landsvägen vid den så kallade Jordbroen”. Eftersom gränsen fortfarande utgör gräns för jordeboksregisterenhet kan femstensröret, om det finns kvar, inte räknas som fornlämning utan som kulturhistorisk lämning. Därremot är uppgiften om en jordbro intressant, troligen

gen i form av en kavelbro eller stensatt parti över ett sankt område.

K4. I utmarkskartan över Torsås från 1770 kan flera äldre vägsträckningar identifieras (karta 3,4 och 20,21). Dels en som går i samma sträckning som nuvarande väg men återfinns på ömse sidor om denna, dels en från denna avvikande Häradsväg åt SSO. Delar av denna väg kan möjligen återfinnas som halvveg.

K5. Åkerlycka i kartan från 1770 (karta 3 och 4). Ingen annan karta finns fram till ekonomisk karta 1950. Ingen åker redovisas i den ekonomiska kartan.

K6. Femstenarör på gränsen mellan Torsås och Torjsö ägor. I dag finns ingen gräns mellan jordeboksregisterenheterna just här (karta 6 och 7). Om femstenaröret kan identifieras bör det räknas som fornlämning.

K7. Inom ett ca 165 x 30–67 meter stort område (NNV-SSO) finns röjningsrösen utritade i lagaskifteskartan över Torsjö från 1869. Området är beläget i Torsjös utmark. Rösena torde vara äldre än 1850 och borde klassas som fornlämning (karta 6 och 7).

K8. Mycket osäker grav i form av rektangulär stensamling i kartan över Torsjö från 1869. Kan vara rektangulär stentipp. Inga spår efter stenröse i ekonomiska karta från 1952 (karta 6 och 7). Troligen bortplockat.

K9. Inom ett 170 x 37–70 meter stort område finns högst troligt ett gravfält. Inom polygonen finns i Laga skifteskartan över Torsjö fyra gravlika stenrösen, till formen kvadratiska, triangulära och skeppsformade. Till detta kommer flera utritade runda stenrösen som också kan vara gravar, alternativt röjningsrösen som utgör en förlängning av nummer 7. Området har odlats upp mellan 1869 och 1952 (karta 6 och 7).

K10. Lägenhetsbebyggelse, plats för. I utmarkskartan över Torsjö från 1775 finns en huschablon utritad. Hävdebeskrivningen anger att namnet kan vara Duvetorp (karta 5). I lagaskifteskartan från 1869 är om-

rådet uppodlat och inga spår efter tidigare bebyggelse kan identifieras (karta 5 och 6).

K11. Möjlig grav, ca 9 meter i diameter. Utgörs av ett större ritat röse i åkermark. Inga spår efter stenröse i ekonomiska karta från 1952 (karta 6 och 7). Troligen bortplockat.

K12. Inom ett 90 x 45 meter stort område (närmast N-S) finns ca tjugo röjningsrösen finns röjningsrösen utritade i lagaskifteskartan över Torsjö från 1869. Området är beläget i Torsjö utmark (karta 8 och 9). Rösena torde vara äldre än 1850 och borde klassas som fornlämning.

K13. Inom ett ca 90 x 45 meter stort område (närmast N-S) fanns åker under 1800-talet. Åkermarken är inte medtagen i utmarkskartan över Torsjö från 1775 och finns inte heller med i ekonomiska karta från 1952 (karta 8 och 9).

K14. Trädgård. Inom ett 100 x 50 meter stort område (Närmast N-S) finns i lagaskifteskartan över Torsjö en trädgårdsanläggning utritad. Anläggningen företer en engelsk trädgård med slingrande stigar, ett par rundlar och troligtvis en avlång damm. Området betecknas i hävdeförteckningen såsom Haga "med tomtplan och trädgård". Haga förefaller vara en lägenhetsbebyggelse under Södragården i Torsjö och den finns kvar i EK-kartan från ca 1950 liksom i digitala fastighetskartan. I kartan från ca 1950 omges bostadshuset av symbolen för trädgård (karta 8 och 9).

K15. Strax söder om Trädgården fanns 1869 ett mejeri. Detta hade rivits innan 1949, men det kan vara av visst byggnadsantikvariskt intresse ifall foton eller andra avritningar finns kvar av mejeriet (karta 8 och 9).

K16. Möjlig grav. I lagaskifteskartan över Torsjö finns här en närmast rund struktur som i hävdebeteckningen beskrivs som "höjd". Snarare en hög eller övertorvad stensättning än ett röse eftersom lantmätaren inte ritat ut symbol för stenröse (karta 8 och 9). Högst osäker.

K17. Möjlig grav, oval, ca 16 x 13 meter (NNV-SSO). Strax söder om den eventuella graven och utanför utredningsområdet finns ett område med flera stenrösen. Jag funderade ett tag på om detta kunde vara ett gravfält, men pga rösens mestadels oregelbundna utseende förefaller det handla om stentippar. Åkermarken intill är tämligen ren på rösen (karta 10 och 11).

K18. Inom en 60 x 35 meter stor yta (Närmast Ö-V) finns Torsjö Norragårds soldattorp enligt Lagaskifteskartan över Torsjö från 1869. Området består av tre huskroppar samt fem åkerytor. Torpet har etablerats mellan 1775 och 1869. I mantalslängderna nämns ett soldattorp under Norrgården redan under mitten av 1700-talet, men vid denna tid måste torpet ha varit belägen på annan plats (karta 10 och 11).

K19. Möjlig grav, närmast rund, ca 30 meter i diameter. Finns inom hävdförteckningens nummer 1663 i kartan från 1871 och beskrivs där som "Skärf". Lantmätaren antecknar förekomsten av stenrösen här, men detta gör han på flera ställen i hävdförteckningen där det helt klart rör sig om röjningsrösen (karta 12 och 13).

K20. Möjlig grav, rund, ca 10 meter i diameter, utritat som ett större röse i lagaskifteskartan över Nöbbeled från 1871. I närheten finns ytterligare rösen utritade som kan vara gravar, men som storleksmässigt ansluter mer ansluter till röjningsrösen Lantmätaren antecknar förekomsten av stenrösen här, men detta gör han på flera ställen i hävdförteckningen där det helt klart rör sig om röjningsrösen (karta 12 och 13).

K21. Lertag. Inom ett 70 x 70 meter stort område fanns enligt lagaskifteskartan från 1871 över Nöbbeled ett lertag i området (karta 14 och 15).

K22. Åker under 1870-talet till torpet Sjöamellan. En av åkerytorna brukades fortfarande ca år 1950 enligt den ekonomiska kartan (karta 14 och 18).

K23. Trädgård till torpet Sjöamellan enligt lagaskifteskartan från 1873. Trädgården bestod av fyra kvarter (karta 17 och 18).

K24. I Tegnabys utmark fanns år 1873 en större ängsinhägnad äng: Verkstadsängen. I östra delen har lantmätare ritat ut en byggnad, troligen en ängslada (karta 16 och 17).

K25. Åkermark 1873 samt ca 1950. Nerlagd enligt digitala fastighetskartan (karta 17).

K26. Åkermark 1873 (karta 20 och 21). Nedlagd innan ca 1950.

Källor:

Lantmäterimyndigheternas arkiv:

Östra Torsås socken:

Säljeryd, Akt nr 07-öst-47, Laga skifte 1843.

Östra Torsås, Akt nr 07-öst-61, Laga skifte 1858.

Nöbbeled, Akt 07-öst-34, Laga skifte, 1873.

Torsjö, akt 07-öst-76, Laga skifte, 1874.

Tegnaby socken:

Tegnaby, Akt nr 07-teg-18, Laga skifte 1878.

Lantmäteristyrelsens arkiv:

Östra Torsås socken:

Säljeryd 1–7, Akt nr F99-12:1, Storskifte på inägor. Lars Elmqvist, 1771.

Säljeryd 1–7, Akt nr F99-12:2, Storskifte på utmark/utägor. Lars Elmqvist, 1779.

Säljeryd 1–7, Akt nr F99-12:4, Laga skifte. Per Fredrik Forsman, 1840.

Torsås 1–7, Akt nr F99-14:1, Storskifte på utmark/utägor. Lars Elmqvist, 1770.

Torsås 1–7, Akt nr F99-14:2, Storskifte på inägor. Abraham Bergius, 1780.

Torsås 1–7, Akt nr F99-14:4, Laga skifte. Peter Magnus Nordin, 1852.

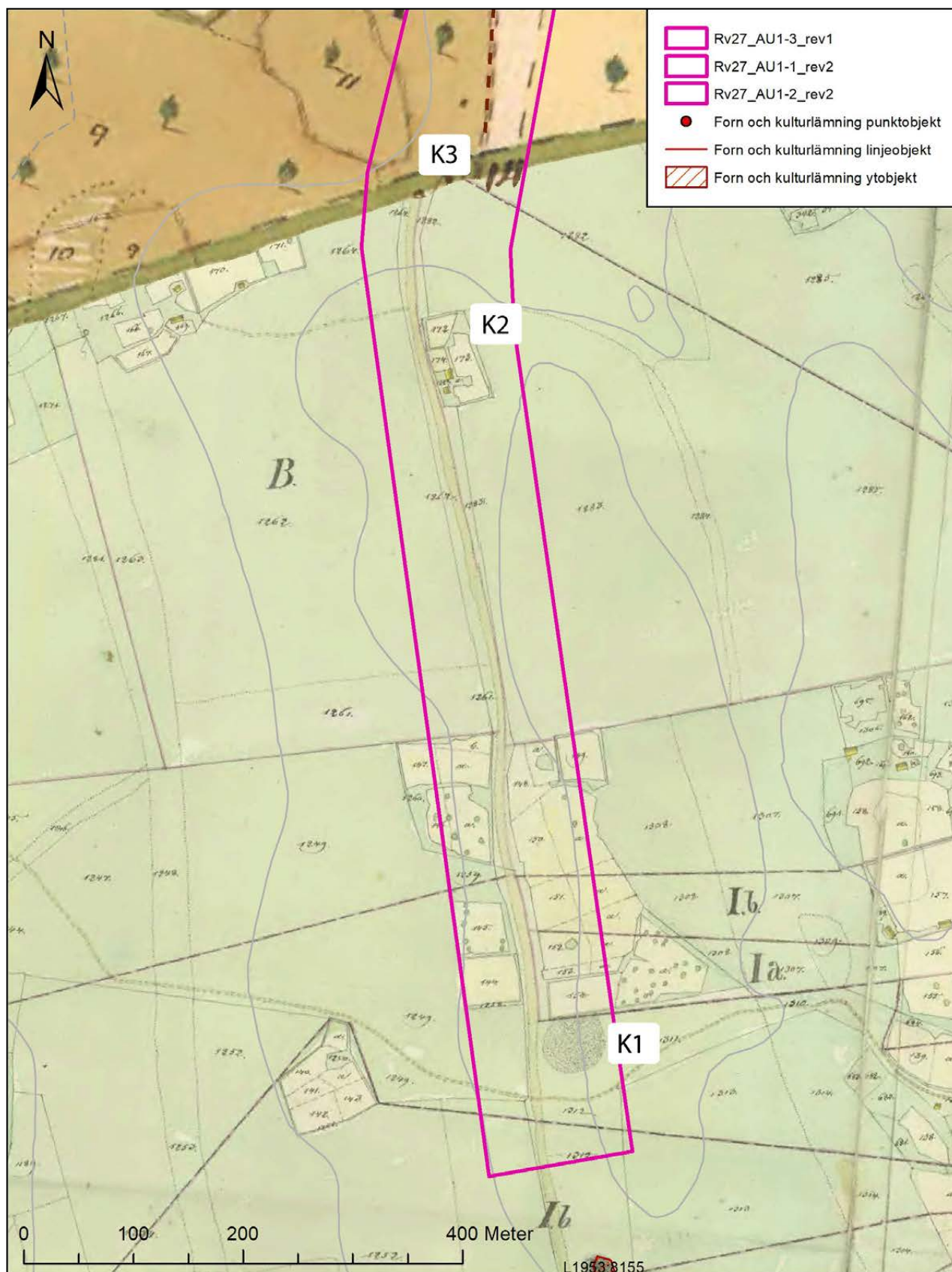
Nöbbeled 1–8, Akt nr F99-10:4, Laga skifte. Axel Mauritz Teodor Cedergren, 1871.

Tegnaby socken:

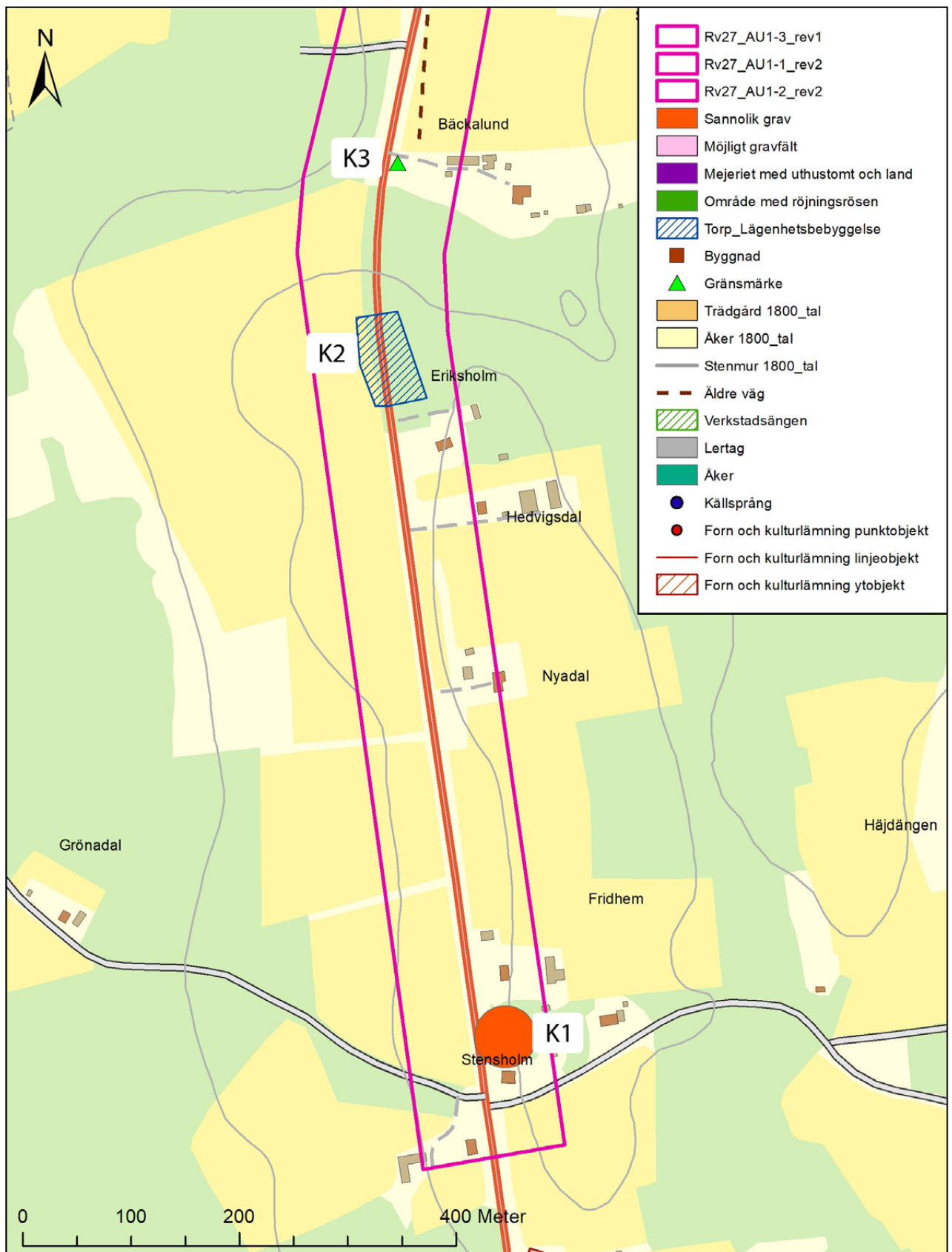
Tegnaby 1–16, akt nr F69-3:9, Laga skifte, Anders Peter Liedberg, 1873.

Rikets allmänna kartverk:

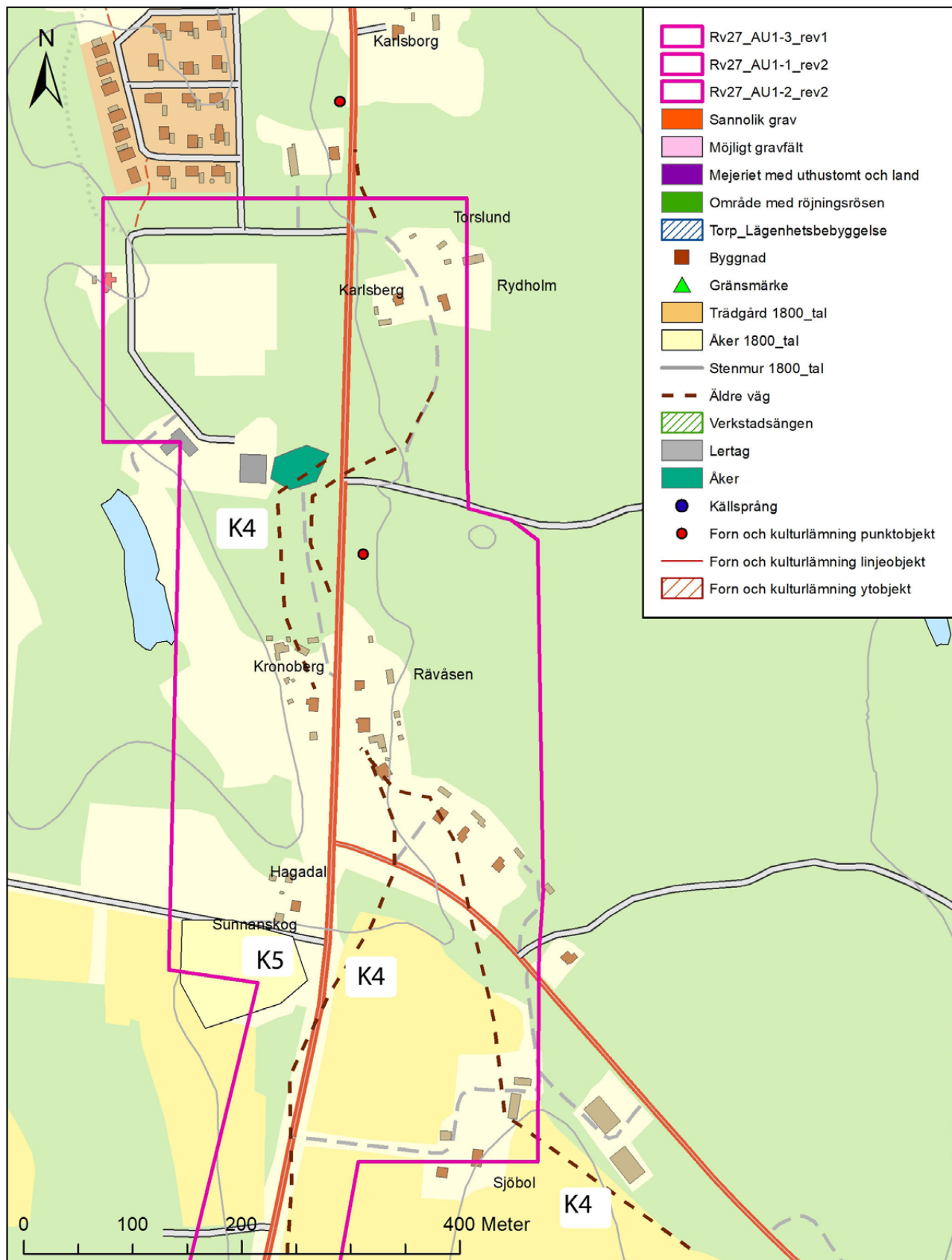
Ekonomisk karta 4E 7j Ursås, 1949, 4E 8j Östra Torsås, 1949, 4E 91 Rinkaby 1950.

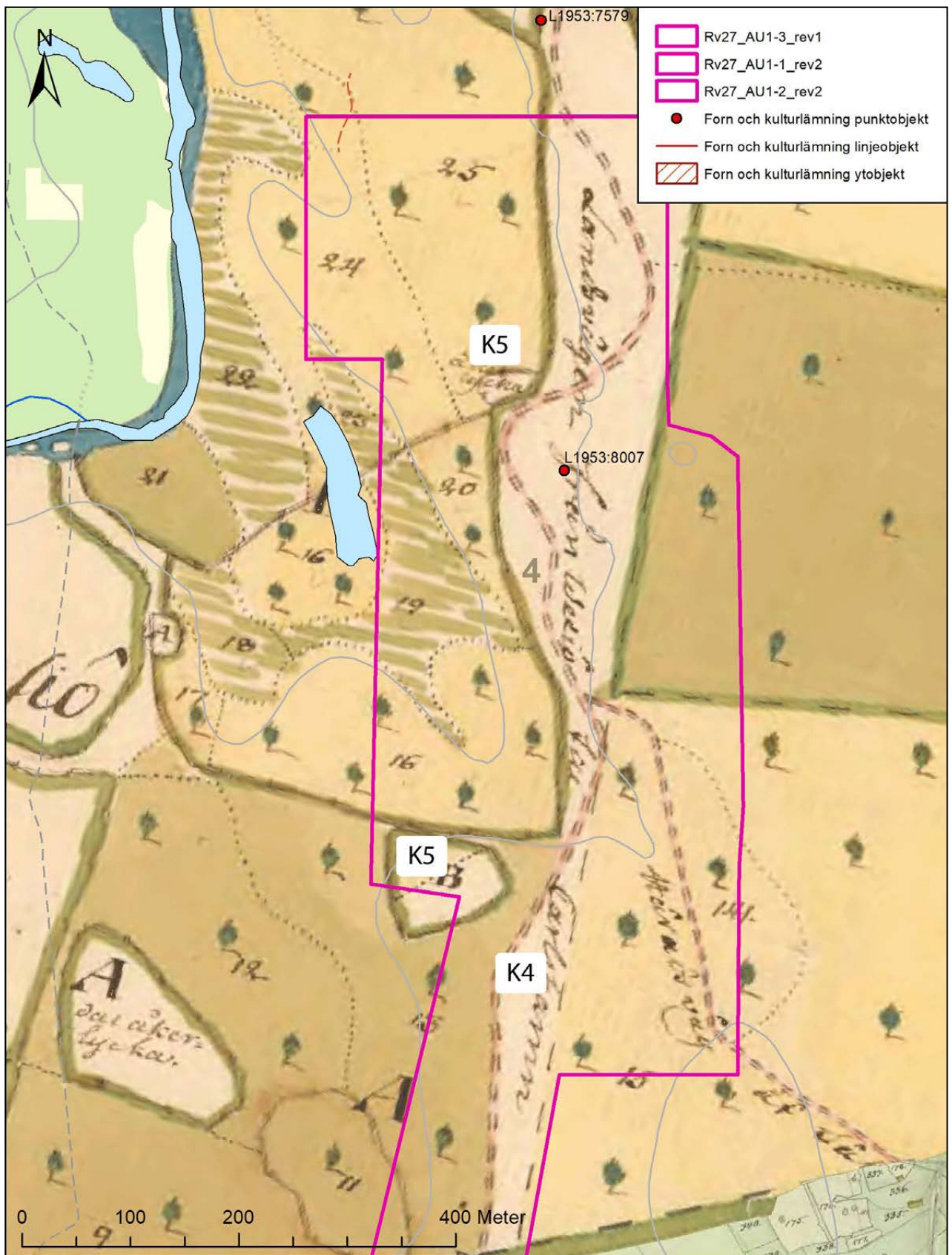
Karta 1.

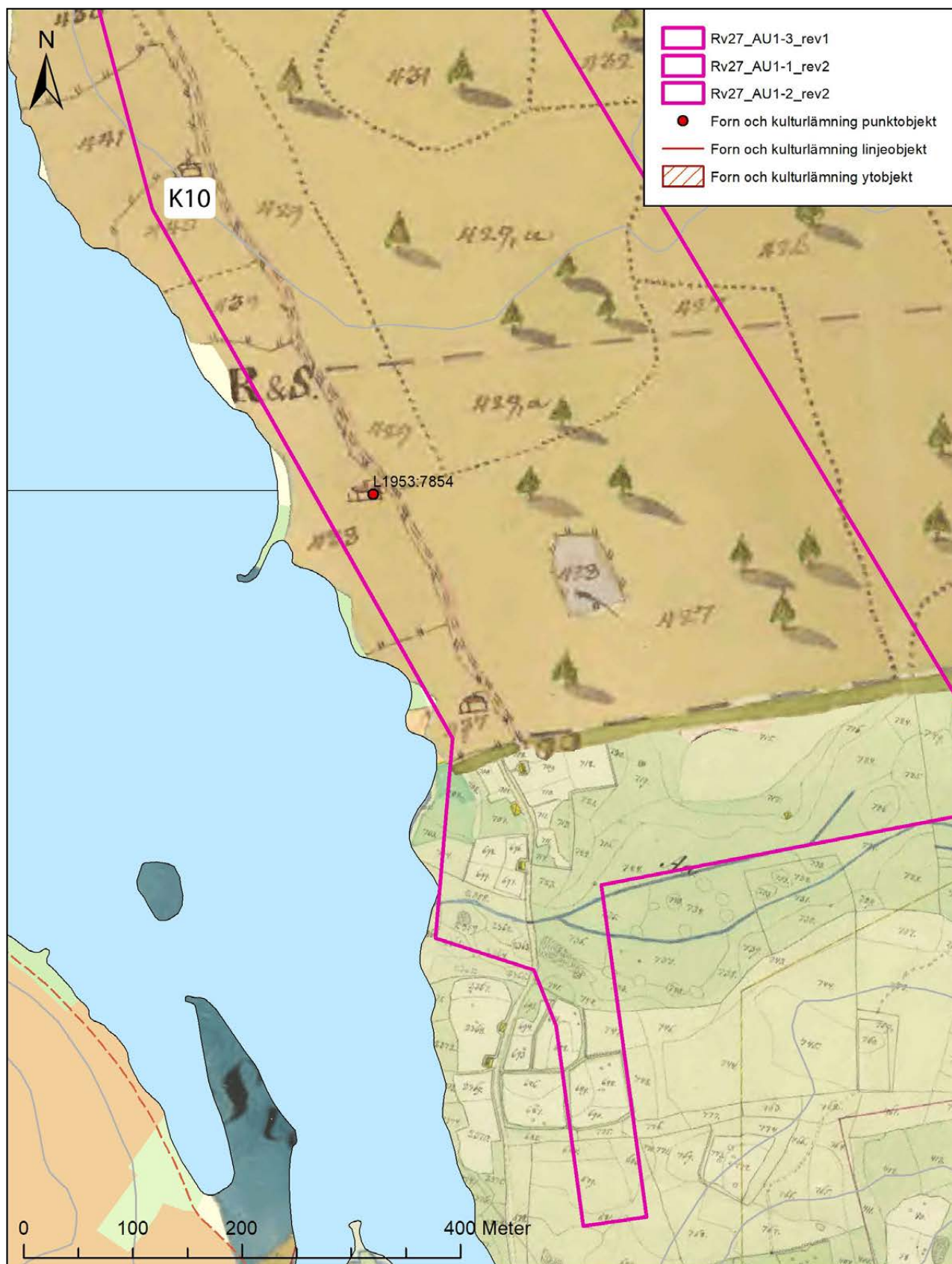
Karta 2.

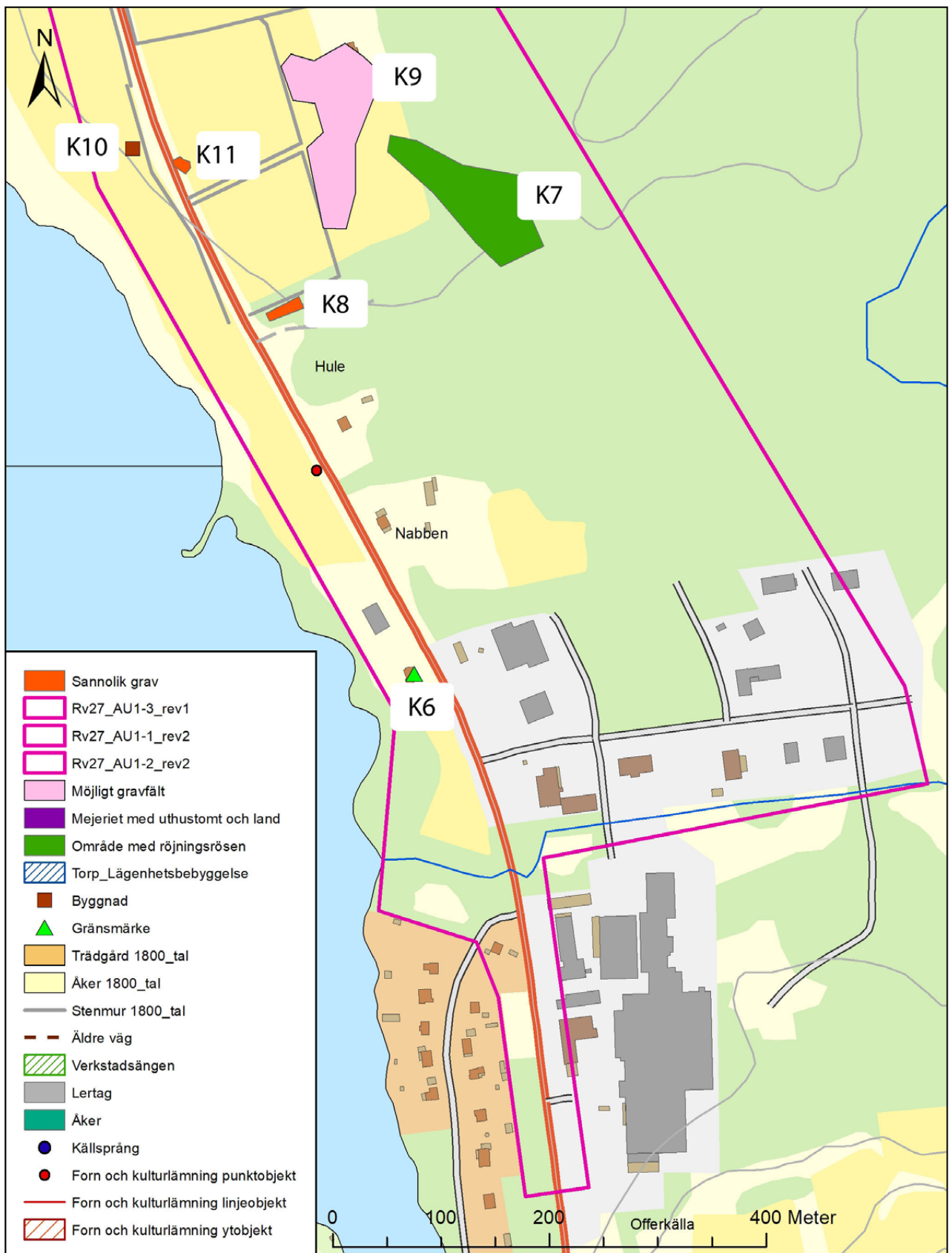
Karta 3.

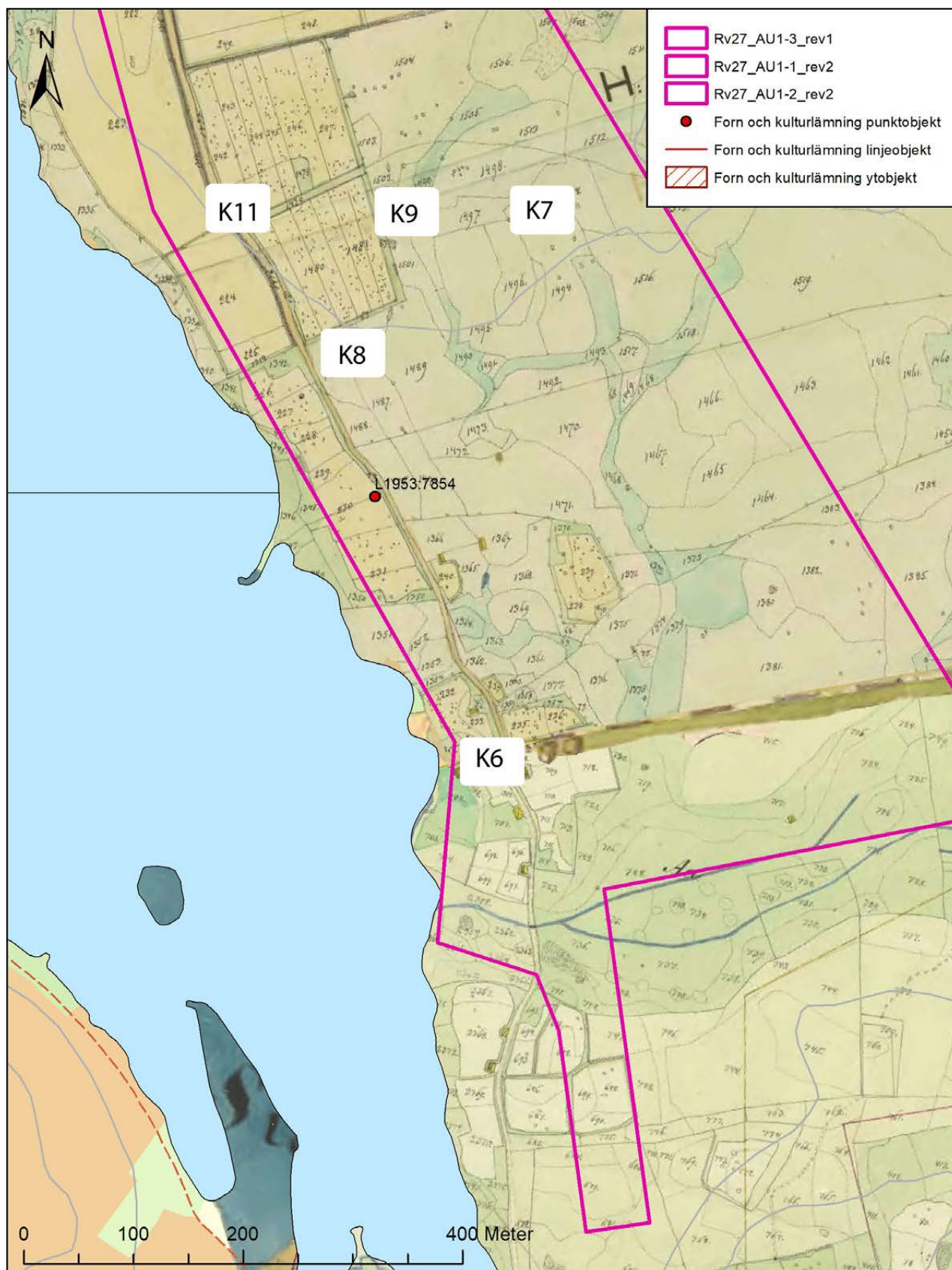
Karta 4.

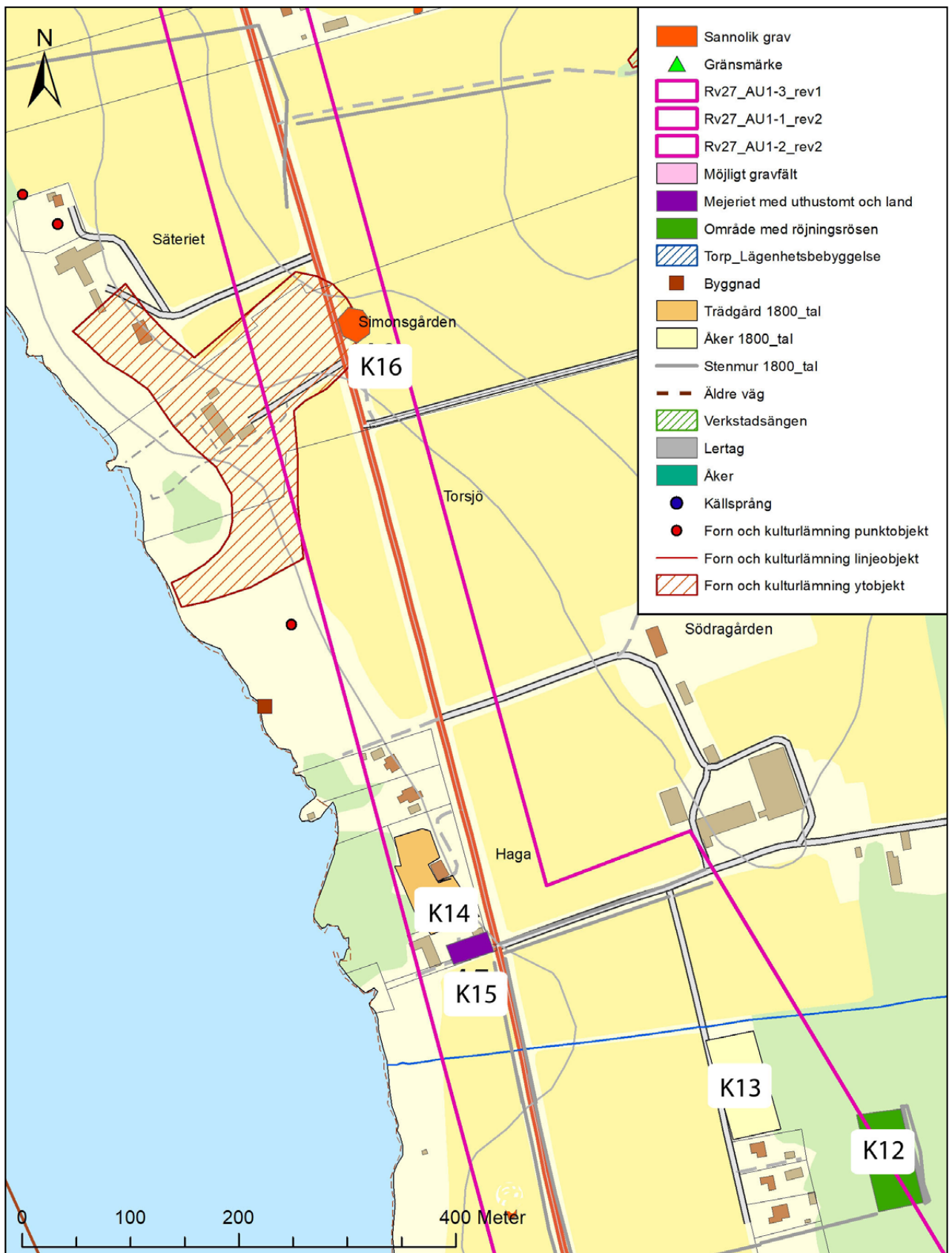
Karta 5.

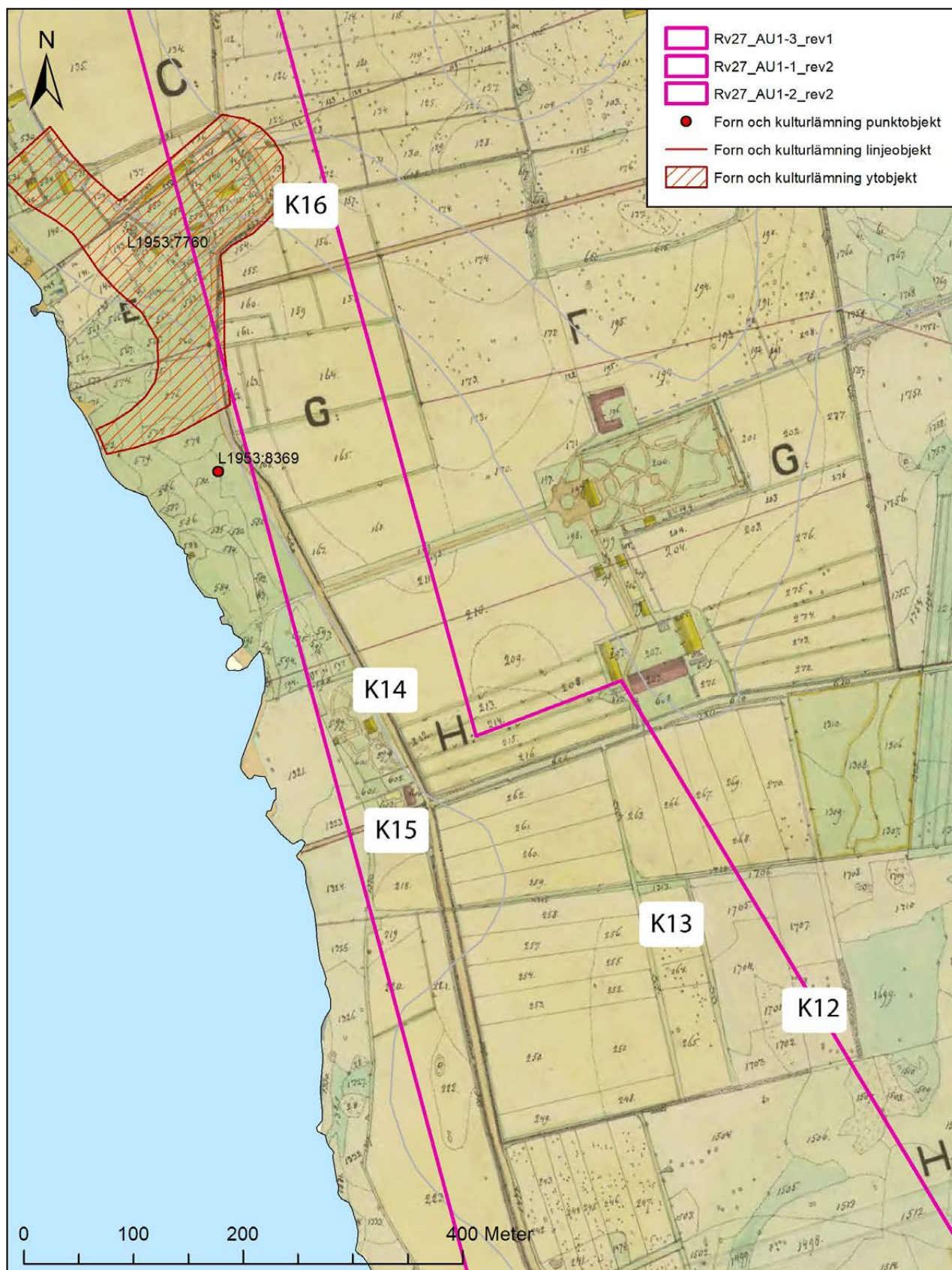
Karta 6.

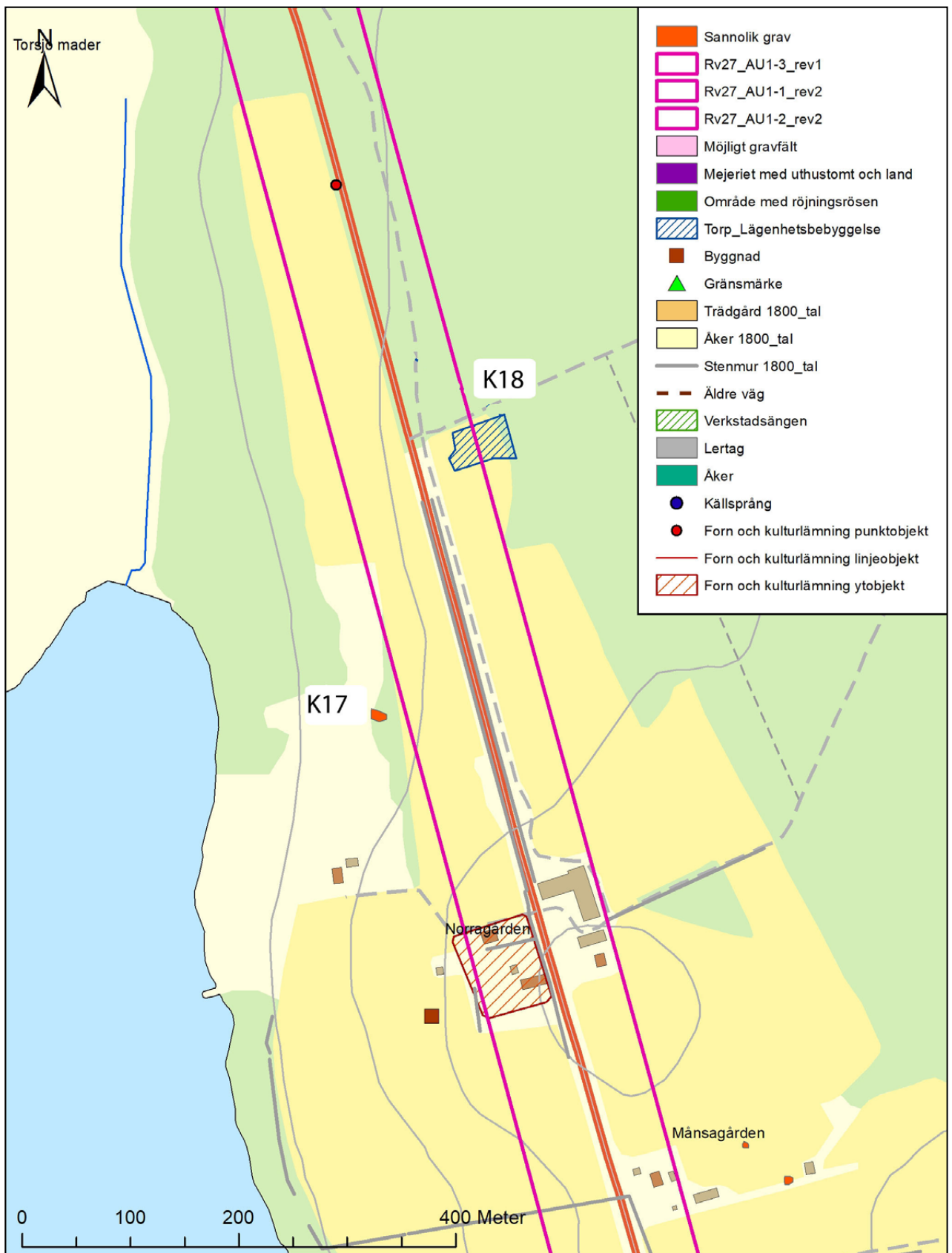
Karta 7.

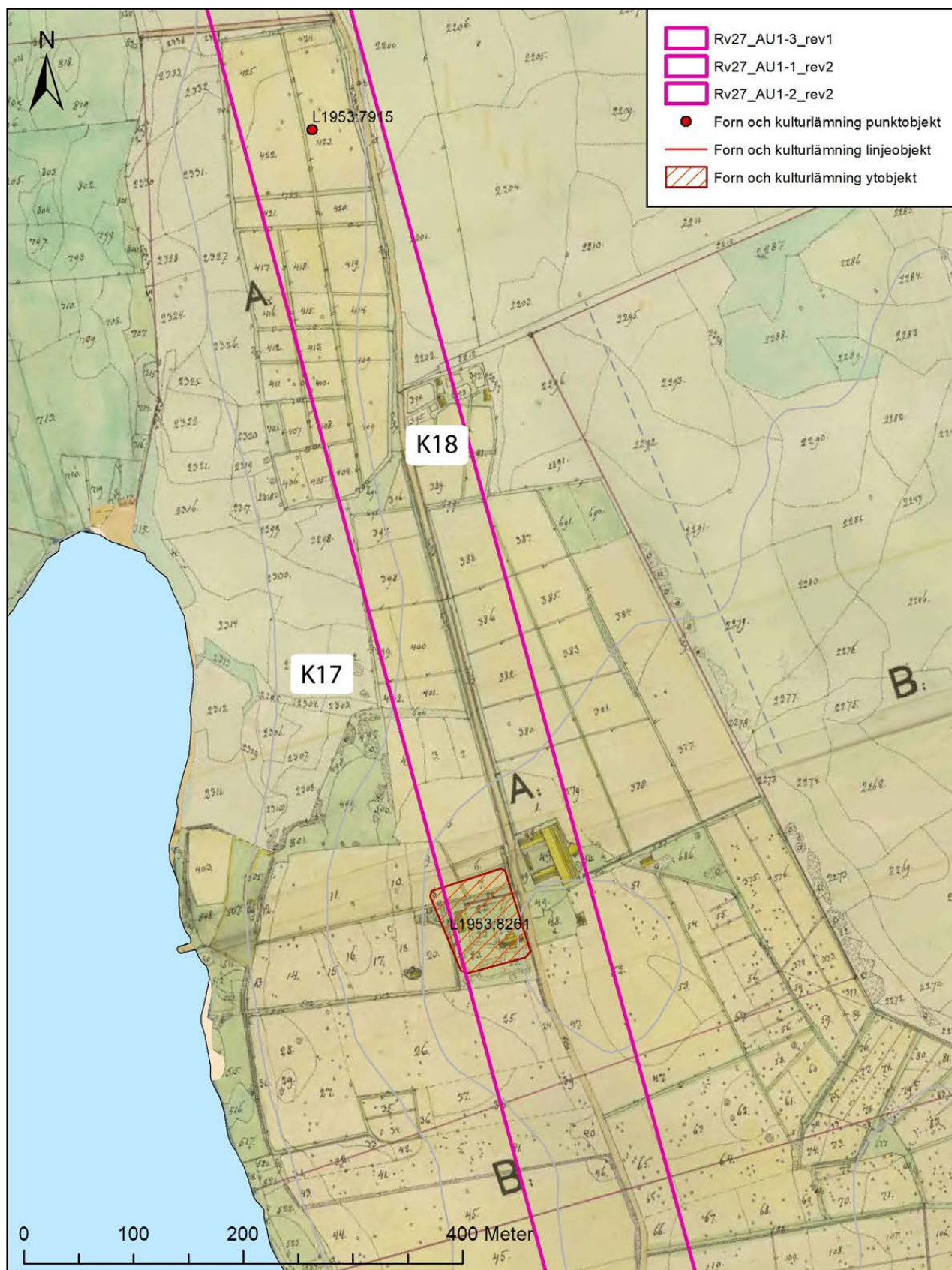
Karta 8.

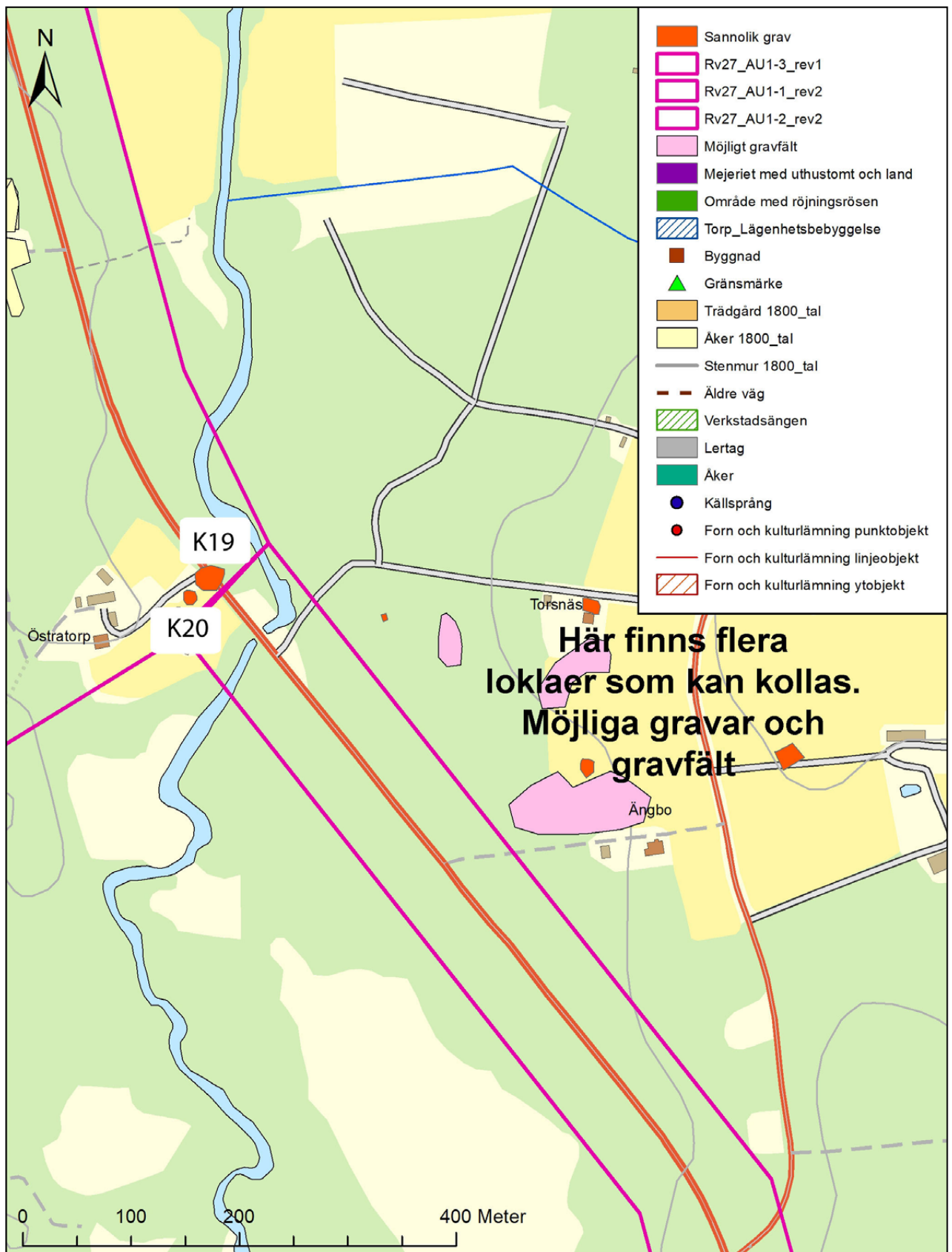
Karta 9.

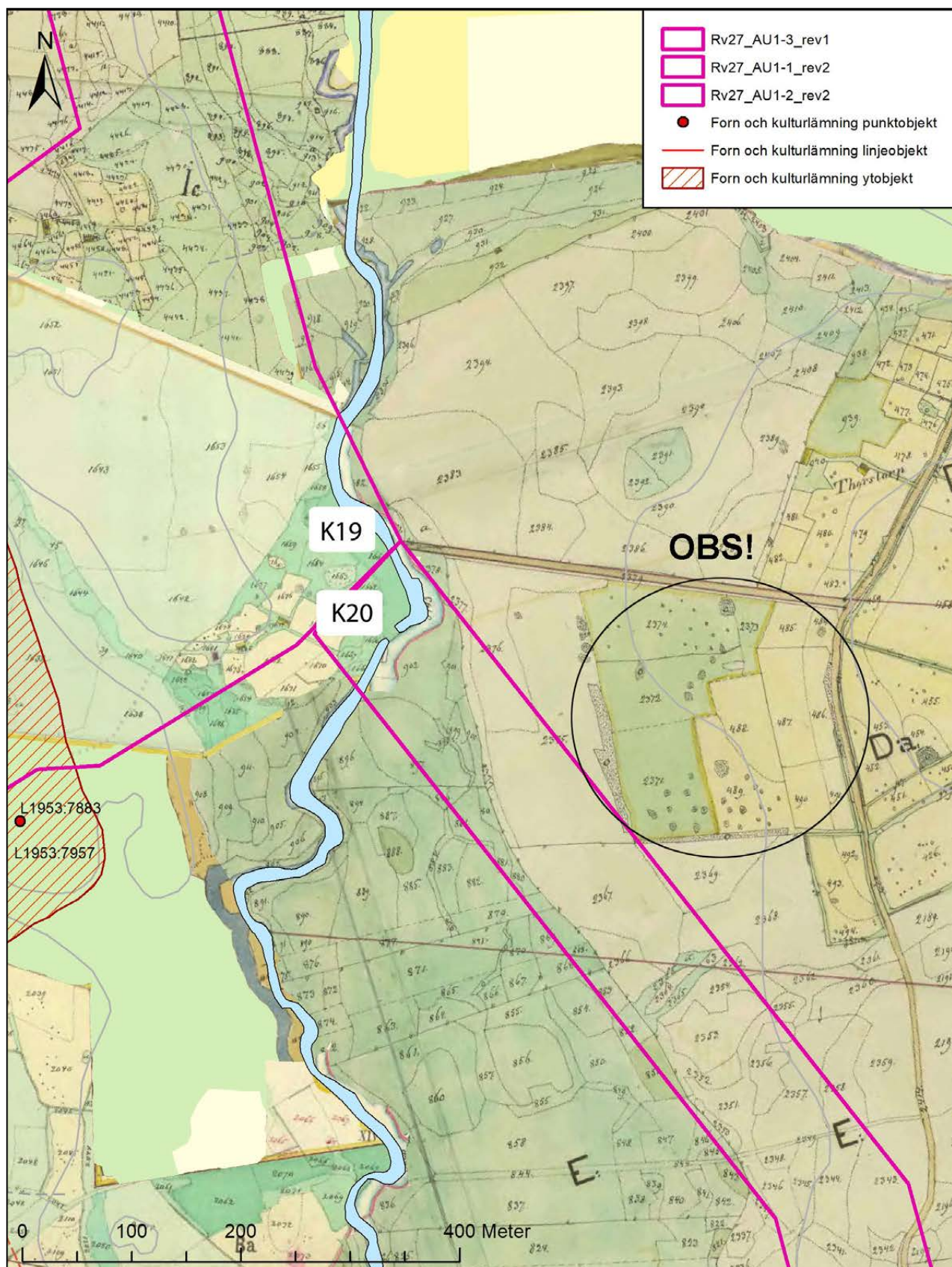
Karta 10.

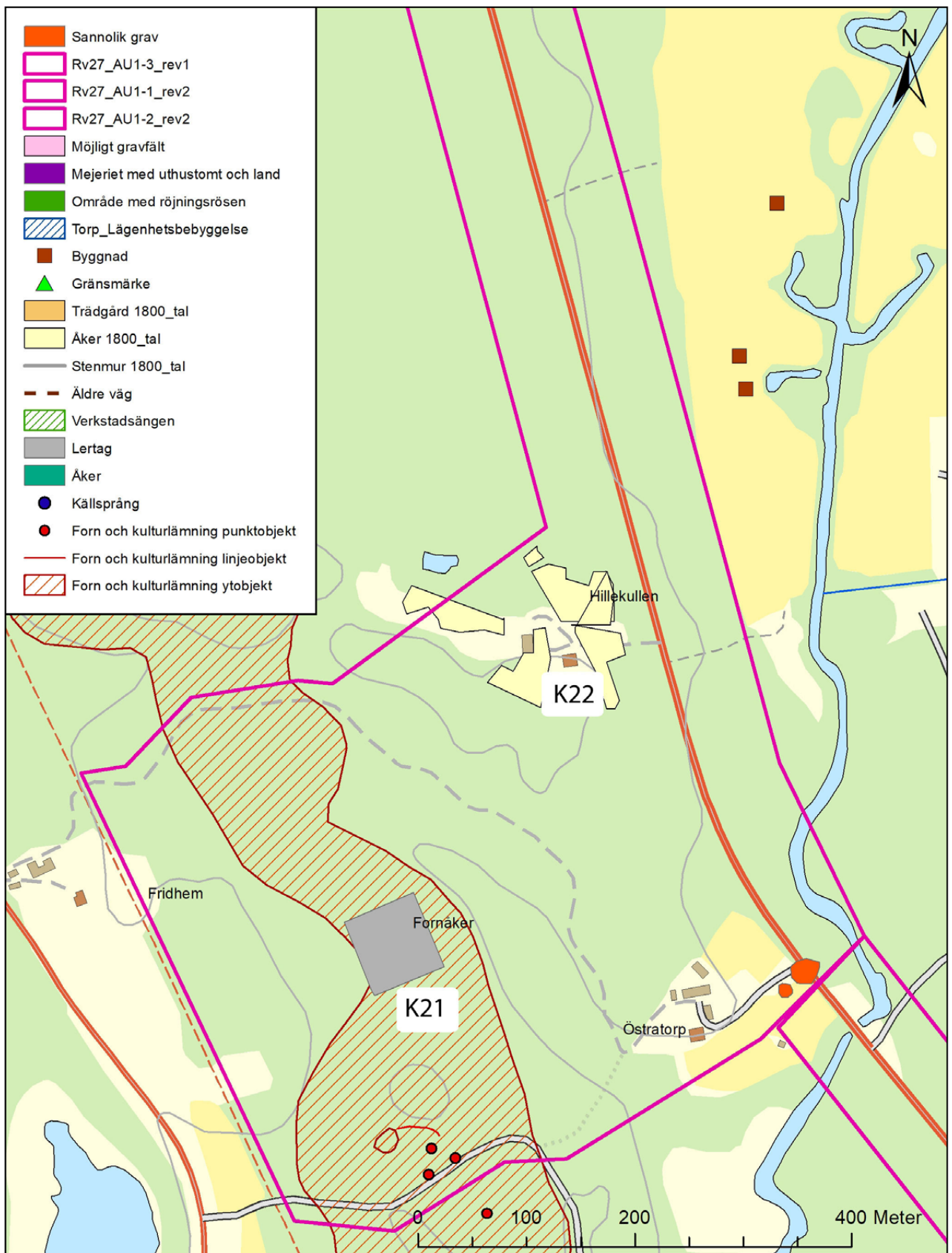
Karta 11.

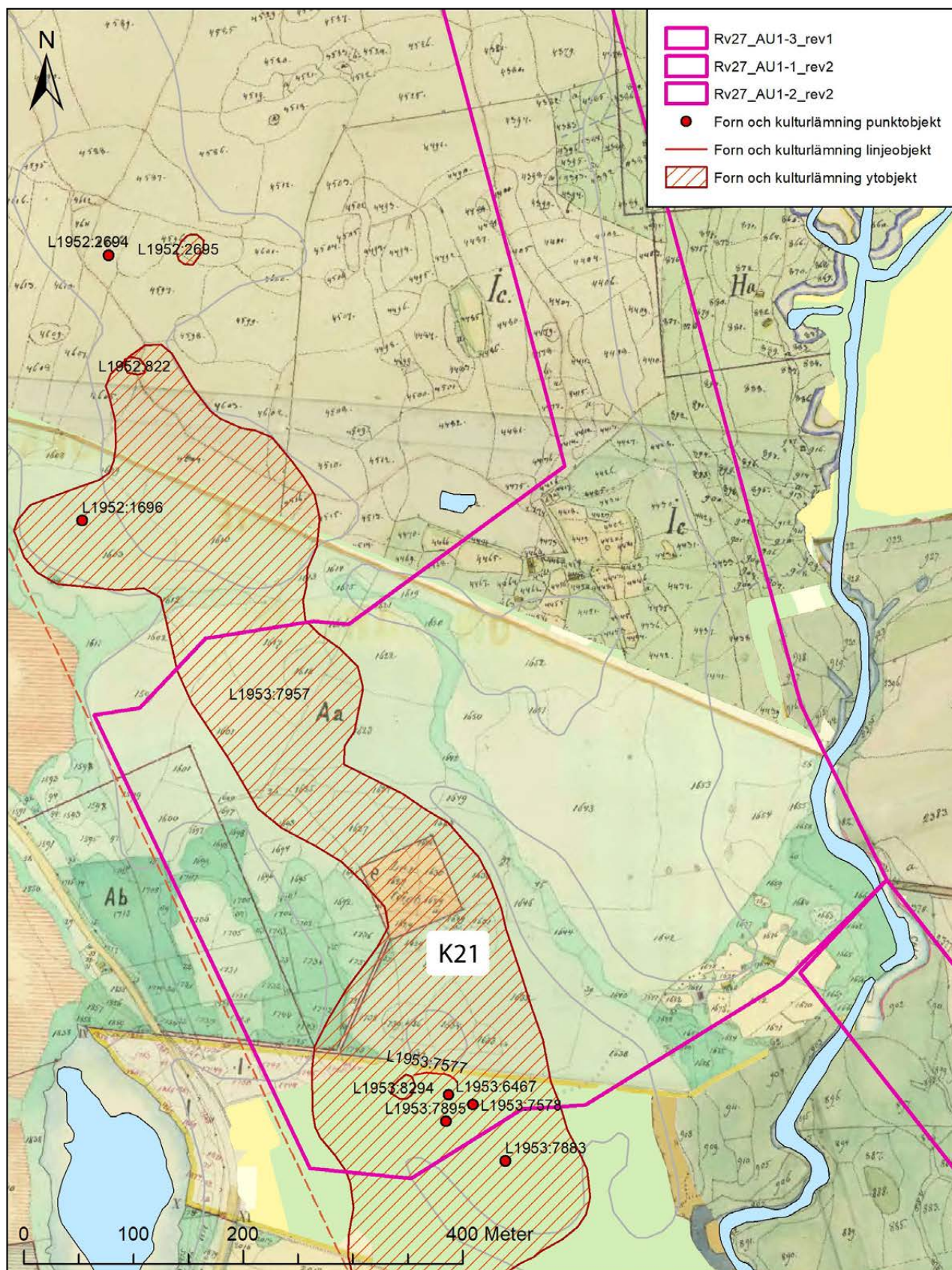
Karta 12.

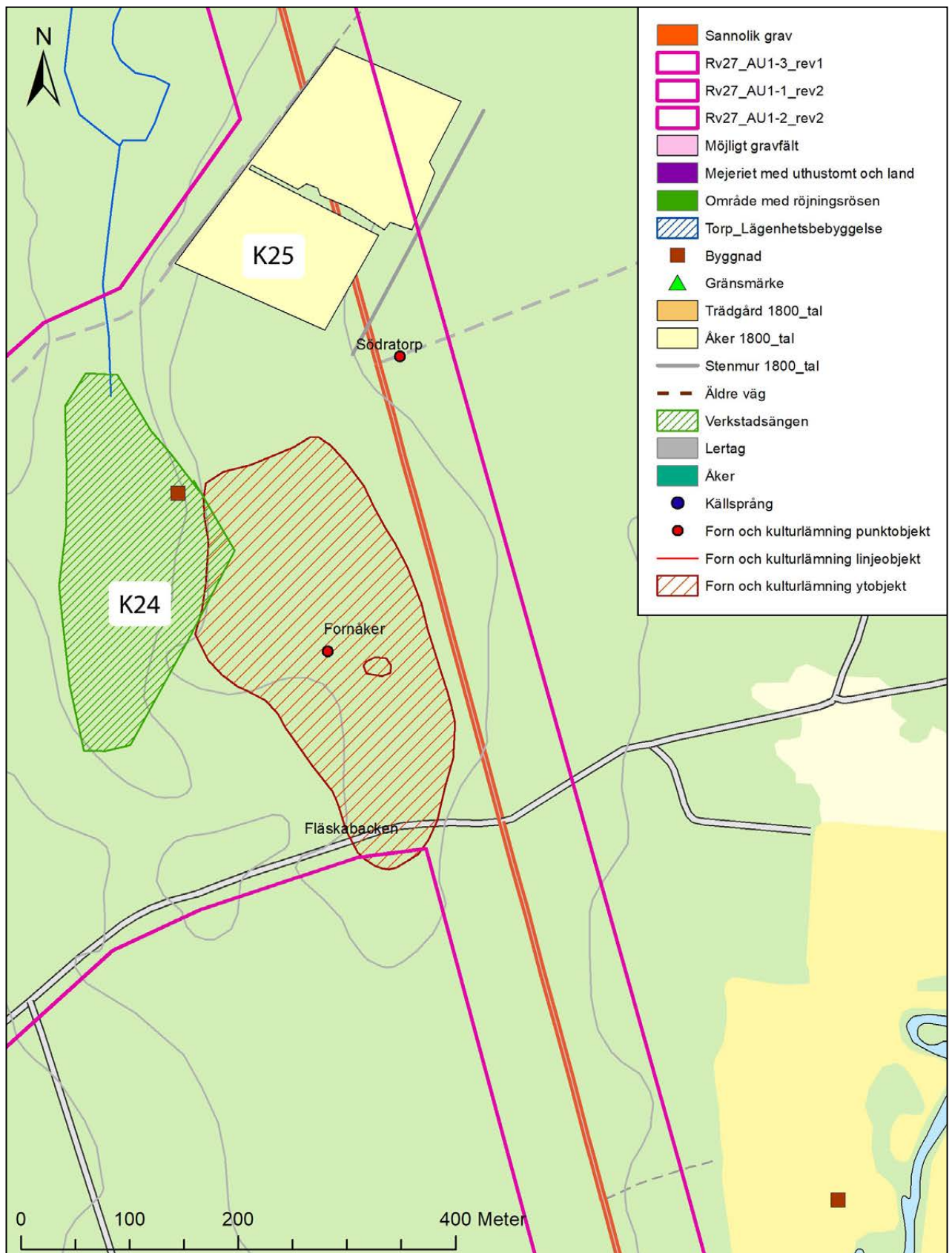
Karta 13.

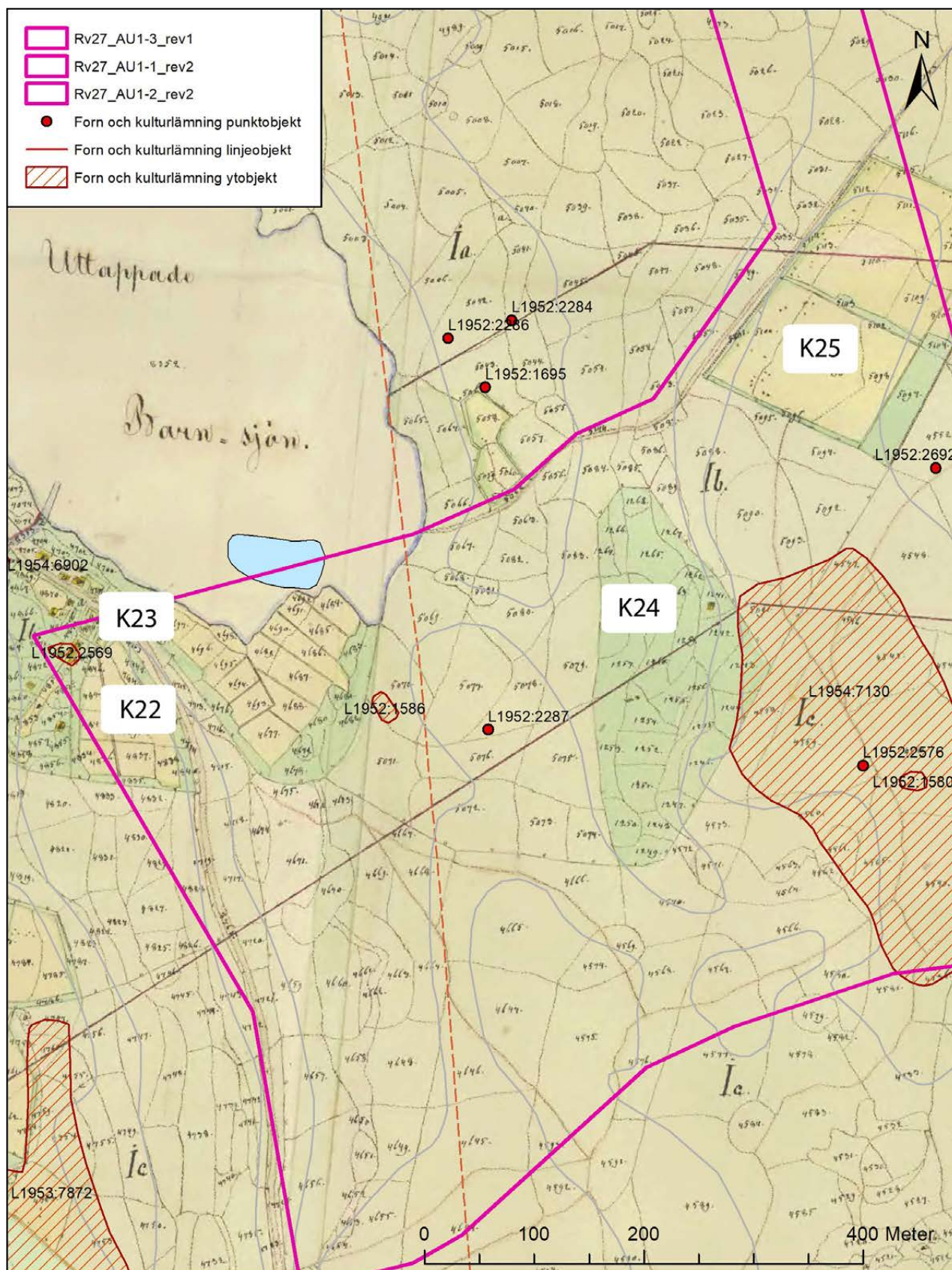
Karta 14.

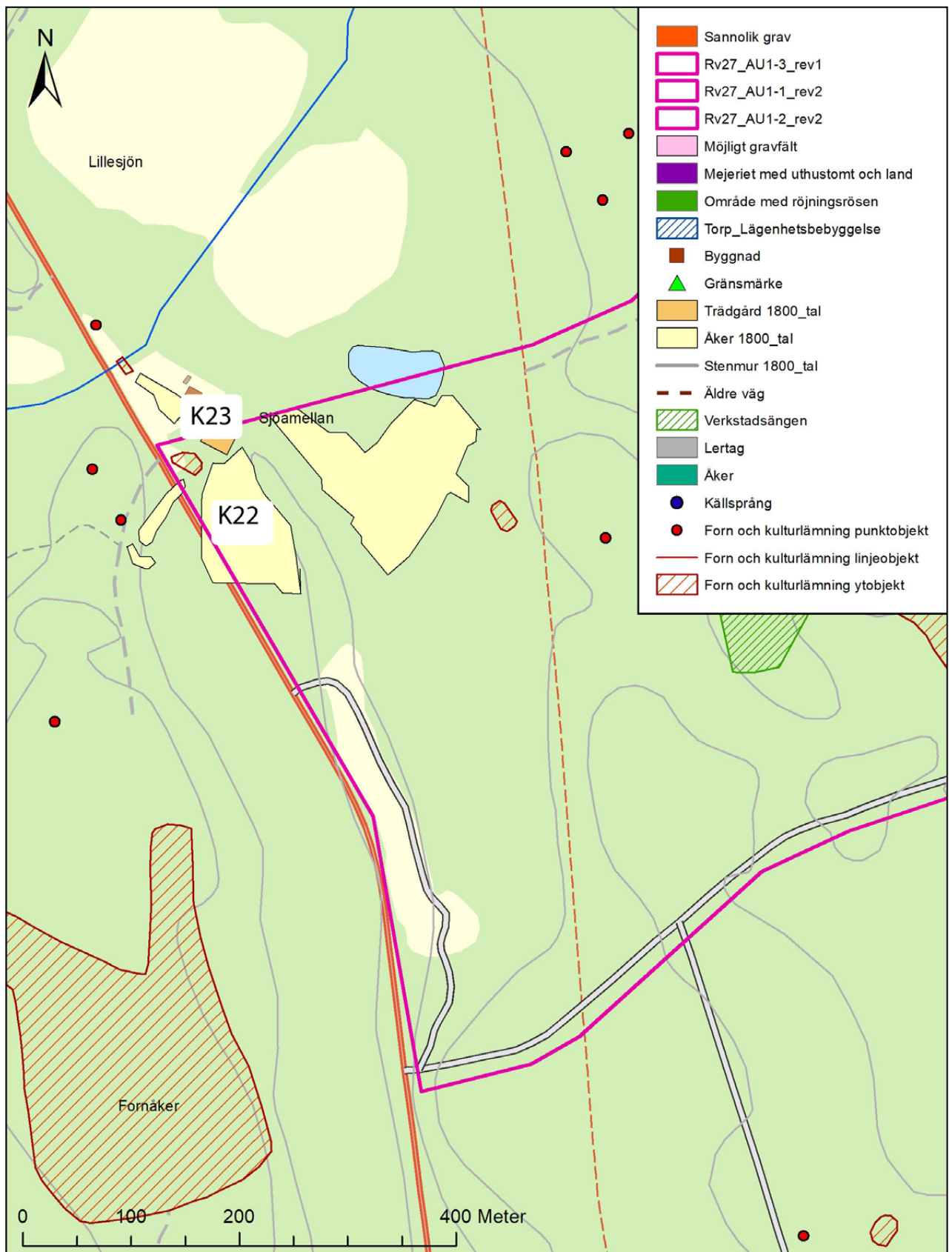

Karta 15.

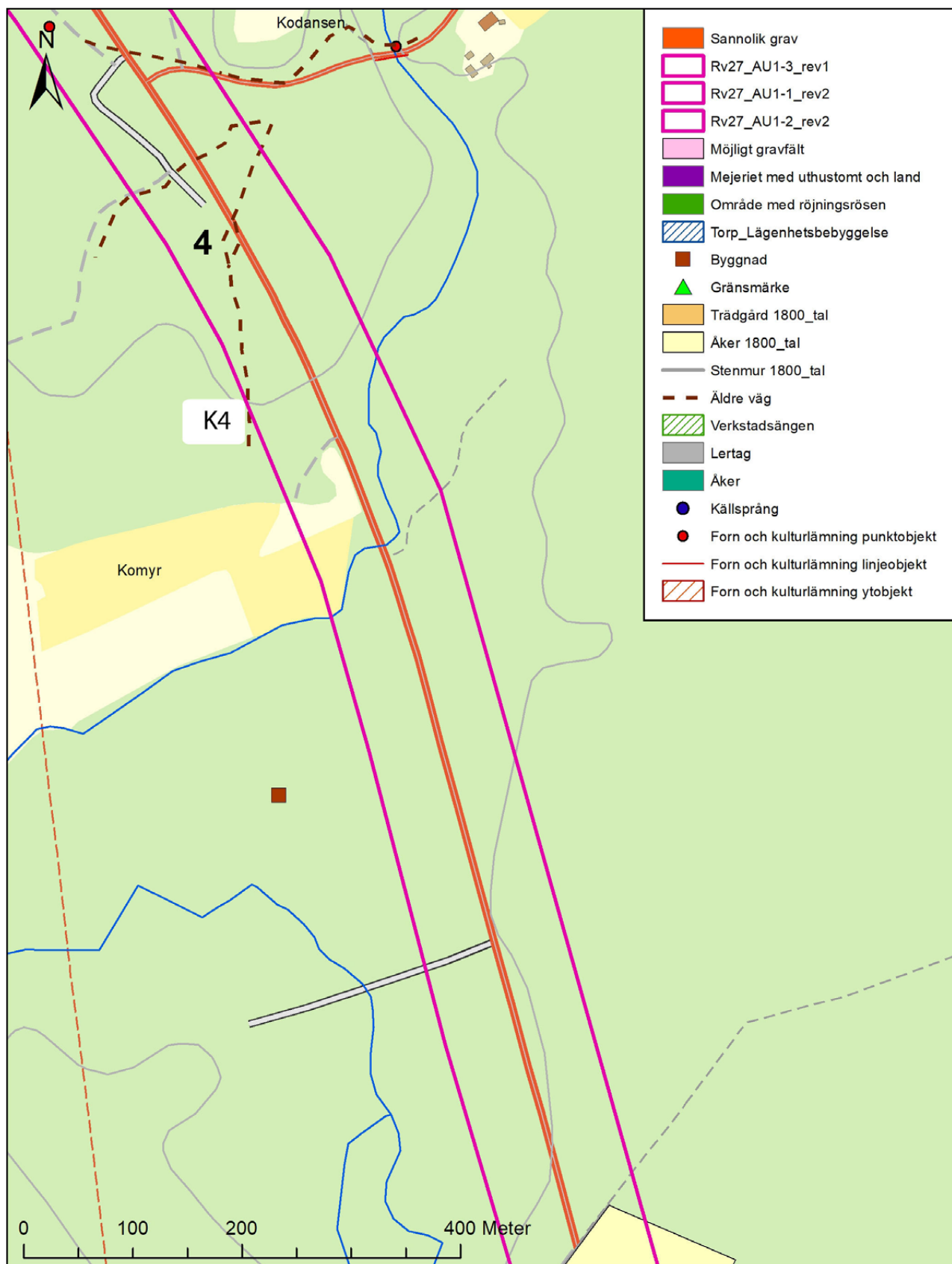

Karta 16.

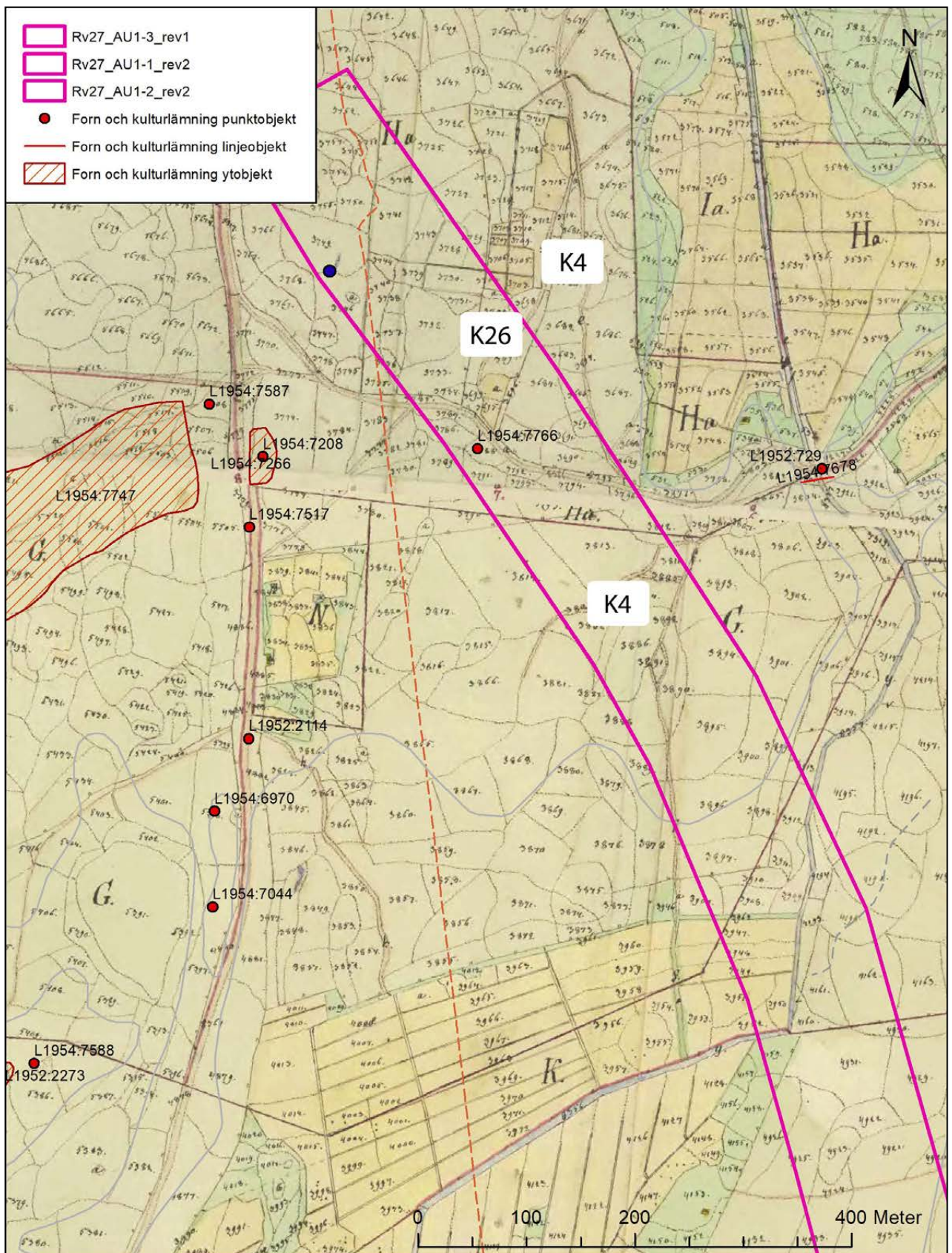

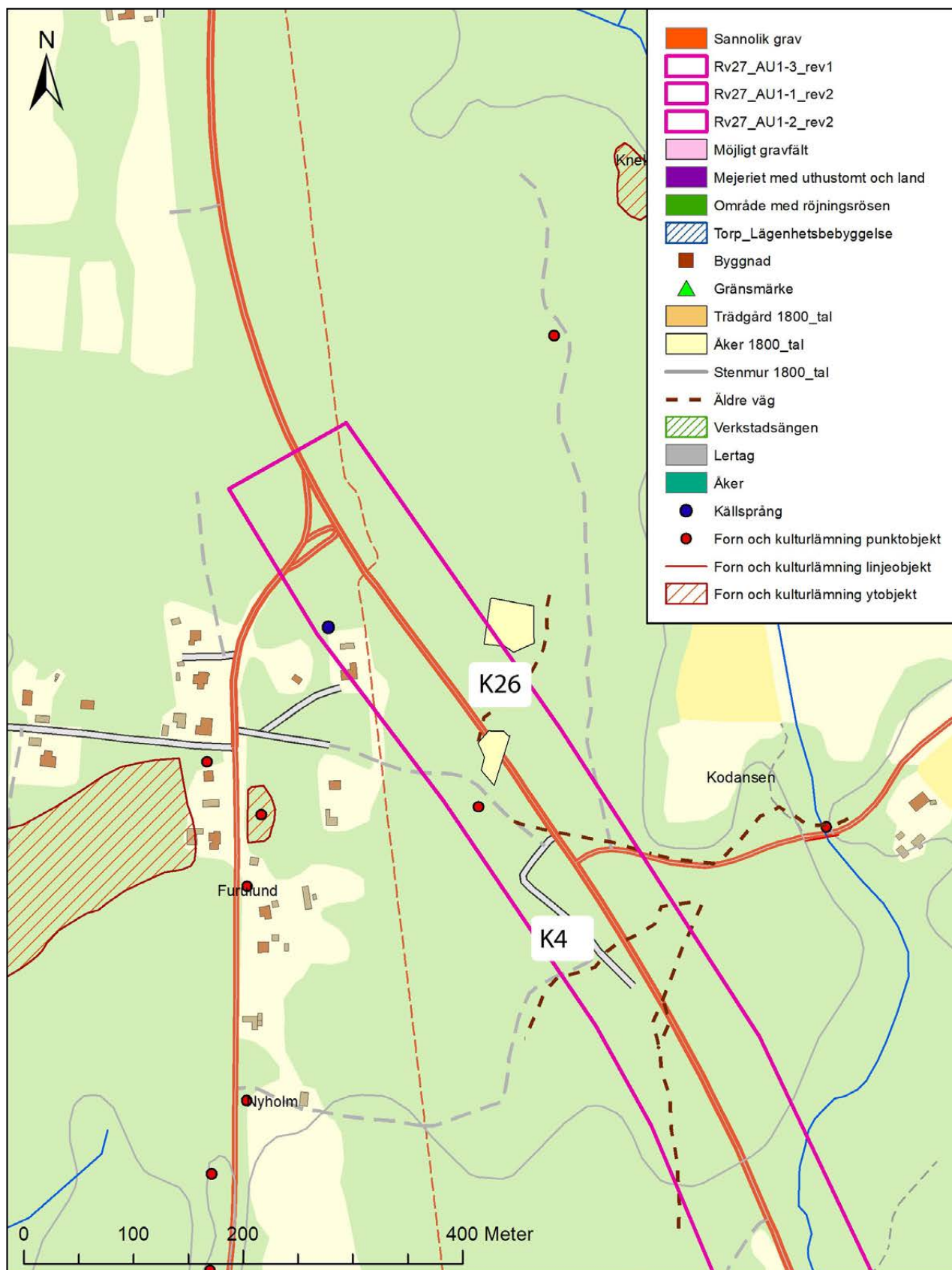
Karta 18.

Karta 19.

Karta 20.

Karta 21.

Bilaga 2. Fotolista digitala bilder

Fotolista digitala bilder

Landskap: Småland

Socken: Ö Torsås mfl, Kronoberg

Fastighet: Väg 27

Utredning etapp 1 2021

DU 365

Nr	Motiv	Från	Datum
1	Platsen för källsprång	ÖSÖ	2021-07-05
2	Område 2, boplatsläge.	S	2021-07-05
3	Område 2, boplatsläge, äldre skog	S	2021-07-05
4	Vägmärke. Nytt läge för (fel läge i Fornsök)	V	2021-07-05
5	Område 3, bra toppografiskt läge, blockigt med underliggande siltig sand. Krönläge längst i öster.		2021-07-05
6	Skogsväg ca 3 m bred, gräsbeväxt, körbar. Vägen fortsätter söderut utaför UO. Ligger V om område 3.	S	2021-07-05
7	Skogsväg ca 3 m bred, gräsbeväxt, körbar. Vägen fortsätter söderut utaför UO. Ligger V om område 3.	N	2021-07-05
8	Område 5, höjdläge. Gallrad tallskog. Siltig sand och tidigare åker.	NÖ	2021-07-05
9	Område 6, höjdläge. Siltig sand syns i rotvältor, tallskog.	V	2021-07-05
10	Stenmur, norr om område 6 (inmätt som linje 5)	V	2021-07-05
11	Stenmur, utgörs av block. Väster om område 6	SSO	2021-07-05
12	Stenmur, mycket block, ej kallmurad utan upplagd. Söder om område 5	SSV	2021-07-05
13	Kraftig stenmur. Kallmurad. Sten mellan 1 till 0,1 m. Söder om område 5, inmätt som inje 2	SV	2021-07-05
14	Stenmur, utgörs av block mellan 0,5 till 1,5 m i storlek. bitvis dold under mark. Ligger i norra delen av område 30.		2021-07-05
15	Möjlig stensättning. En mindre försänkning i mitten. Dock kan det vara flera röjningsrösen som ligger samman. Inom område 30	N	2021-07-05
16	Kolarkoja	N	2021-07-05
17	Kolbotten	NV	2021-07-05
18	Röjningsröseområde, område 7. Små övertorvade röjningsrösen omkring 2-3 m diam och 0,3 till 0,4 m höga.	SÖ	2021-07-06
19	Röjningsröse, lätt skadad, delvis övertorvat, inom område 7. Sten mellan 0,05 och 0,4 m.	N	2021-07-06
20	Låg mur/stensträng. Övertorvad. Linje 20.		2021-07-07
21	Stensträng, mindre vall med röjningssten. Inmätt som linje 16		2021-07-07
22	Område 9, yta i förlängning av fossil åker, lätt höjdläge. Täckt av ormbumkar och det kan även finnas röjningsrösen. Cecilia Ring inventerar.	N	2021-07-07
23	Boplatsläge, område 12, intill ån.. Något lågt och fuktigt.	N	2021-07-07
24	Bra topografiskt läge. Norr om ligger våtmark, i väst sjön. Till största del öppen åker.	NNO	2021-07-07
25	Boplatsläge.	NNO	2021-07-07
26	Boplatsläge i ängsmark.	N	2021-07-07
27	Stenmur i norra gränsen av område 18.	N	2021-07-07
28	Färdväg, möjlig sträckning för tidigare väg. Schaktat på båda sidor om, känns som en vägbank. Blir bara till en mindre stig i norr.	S	2021-07-08
29	Boplatsläge, höjdläge vid hållkista. Sannolikt skadat av täkt.	S	2021-07-08
30	Boplatsläge, flack åkermark, område 22. Platå närmast mot vägen. Fortsätter på andra sidan vägen.	S	2021-07-08
31	Plats för torpbebyggelse, område 27. Andreas Emilsson står på grunden.	V	2021-07-08
32	Något gravliknande. Sten mellan 0,2 till 0,3 m. inom område 10	S	2021-07-07
33	Plats för kolbotten L1952:2692. Kolbotten är skadad av väg.	V	2021-07-07

Du365_025

Du365_026

Du365_027

Du365_028

Du365_029

Du365_030

Du365_031

Du365_032

Du365_033

Du365_001

Du365_002

Du365_003

Du365_004

Du365_005

Du365_006

Du365_007

Du365_008

Du365_009

Du365_010

Du365_011

Du365_012

Du365_013

Du365_014

Du365_015

Du365_016

Du365_017

Du365_018

Du365_019

Du365_020

Du365_021

Du365_022

Du365_023

Du365_024

Adress Box 104,
S-392 21 Kalmar

Telefon 0480-45 13 00

E-post info@kalmarlansmuseum.se
Webb kalmarlansmuseum.se

